

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Libri V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

P R A X I S F O R J
P O E N I T E N T I A L I S P A R S
S E C V N D A:
D E A C T I O N I B V S, I N Q V I B V S
C O N S I S T I T S A L V T A R I S V S V S S A C R A M E N -
T I P O E N I T E N T I Æ.

Auctore P. VALERIO REGINALDO Burgundo Sequazo, è Societate IESV.

P R Æ F A T I O

VT Penitentia Sacramento commune est cum ceteris nouæ legis Sacramentis (excepto Eucharistia Sacramento) quod in usu consistat, sic eidem peculiare est ac proprium, ut consistat in usu habente formam iudicij, quod ipsius minister tanquam Iudex exerceat in Penitentem tanquam reum, quando hic illi se offert corde contritus, proprioque ore de peccatis, quorum reus est, accusans semetipsum, paratus opere implere satisfactionem sibi imponendam. Offert, inquam, se ut iuxta Christi institutionem absolatur, in remissionem eorumdem peccatorum. Sicque actiones nobis ad explicandum proposita, tanquam ea in quibus Sacramenti Penitentia usus consistit, ista sunt:

Penitentis quidem, tum contritio cordis, tum confessio oris, tum etiam satisfactio operis. Confessary verò, absolutio à peccatis eidem Penitenti impertienda. Cuius absolutionis usus, sicut coniunctum esse oportet usum absolutionis ab excommunicatione, ita illius explicationem conuenit esse coniunctam: præsertim cum facile Confessarius exponatur periculo committeudi sacrilegium, perperam absolueno Sacramento aliter, si absolueno ab excommunicatione procedas temerè ac sine debita scientia. Ratione cuius periculi subimenda est porro explicatio restitutionis: eo quod oporteat ipsam passim comitari satisfactionem Sacramentalem, atque adeo notam esse Confessario, ad vitandum periculum Sacramentaliter absolueno indispotum. Sic igitur pars hæc completi debet sex libros, 1. de contritione 2. de confessione 3. de satisfactione cum sua appendice de indulgentiis. 4. de Sacramentali absolutione. 5. de absolutione ab excommunicatione, nonnullis que aliis, qua de excommunicatione Confessarius habere debet cognita, ad cauendum periculum perperam absolueno sacramentaliter, & 6. de restitutione tanquam satisfactionis Sacramentalis comite: ac necessaria cognitu ad illud idem periculum vitandum.

L I B E R P R I M V S,

A C O P E R I S T O -
T I V S Q V I N T V S D E C O N -
T R I T I O N E A D S A L V T A R E M
S A C R A M E N T I P O E N I T E N T I Æ
v s u m s p e c t a n t e.

DE contritione, prout spectat ad salutarem Sacramenti Penitentia usum, explicanda occurrunt, 1. illius natura 2. necessitas ipsius exercenda. 3. Quæ concurrere oportet ad illius exercitium, quoad detestationem quam in sua natura includit 4. Modus eiusdem detestationis exercenda. 5. Modus exercendi propositum emendationis, quod illa adhuc in se includit. & 6. Defectus contritionis, per quos ea reddit penitentia Sacramentum inualidum. Vnde liber hic sex capita continebit: quibus singulis quodque prædictorum explicabitur. Alia verò quæ huc quoque spectare videntur, iam tradita sunt in prima parte li. 2. cap. 5.

C A P V T I.

De natura contritionis.

S V M M A R I V M.

1. Contritio est voluntatis actus, & quis.

2. Dolor sine voluntatis, siue appetitus sentientis non est de essentia contritionis, sed est tantum illius effectus.
3. Detestatio, quæ contritionem sacramentalem constituit, debet esse actualis.
4. Quando contritio virtualis sufficere possit ad remissionem peccati mortalis.
5. Ad peccatorum inculpabiliter oblatorum remissionem sufficit contritio virtualis.
6. Ratio nominum contritionis, compunctionis, scissionis cordis & penitentia.
7. Ad naturam contritionis cum detestatione præteritorum peccatorum pertinet propositum non peccandi de cætero.
8. Quod, an actualis esse debeat, versatur in controversia.
9. Debere esse, colligitur ex sacraliter, & Conciliis.
10. Idem docetur ratione à simili.

Conuenit inter Catholicos, contritionem consistere in aliquo voluntatis actu, quem penitens exerceat circa proprium suum peccatum eidem voluntati representatum ab intellectu, illud considerante, quatenus ab ipso met penitente perpetratum est. Quisquam autem sit actus ille, ita declaratur. Sicut in perpetratione peccati, Penitens ita affectus fuit, ut primum tentaretur hoc est, moueretur ad peccatum à Dæmone, vel à mundo, vel à carne, motu quodam indeliberato, quem primo primum vocant: Deinde, ut ad illud mentem aduertens, haberet quoddam illius desiderium, seu amorem quo placuit voluntati: præterea gaudium in eadem voluntate: ac demum voluptatem in appetitu sentitio. Sic contritio modo affectus eidem Penitens in repudiatione peccati; primum à Deo mouetur motu præueniente vel liberi arbitrij, ad modum illius qui primo primum dicitur.

cur quem indicant verba Psalm. 84. Conuerte nos Deus fa-
lutaris noster.] & Ierem. 31. Conuerte me, & conuertar.] &
in fine Threnorum, Conuerte nos ad te, & conuertemur.]
Deinde verò, ad peccatum a se perpetratum aduertens, sibi
displicet peccasse, oditue peccatum: quæ displicentia seu o-
diu, dicitur detestatio, horror, abominatio, & execratio
peccati: nihilque est aliud, quam motus in voluntate homi-
nis, ex peccati commissi consideratione prorumpentis in
hanc actum *Velim non peccasse*. iuxta illud quod sequitur apud
Ierem. 6. 3. 1. Postquam conuertisti me egi penitentiam, &
postquam ostendisti mihi, percussisti femur meum, confusus
sum, & erubui; quoniam sustinui opprobrium adolescentie
meæ.] Tertio, concipit de eodem peccato dolorem in volun-
tate, qui dicitur dolor cordis. Considerans enim peccatum,
quod ei displicet, quodque odit, non posse non esse factum:
& consequenter apprehendens illud tanquam malum quod
vitari non potest, oritur tristitia. Postremò ex tristitia volun-
tatis, mouetur quoque in homine appetitus sentiens, ingene-
raturque in eo tristitia, adeo vt homo ipse aliquando pro-
mptat in gemitu.

Quæ cum ita sint, actus Penitentis in quo essentia con-
tritionis consistit, est dicta detestatio seu odium peccatorum
à Penitente ipso commissorum. Virtus enim penitentia,
cuius primus actus est contritio, ad talem detestationem o-
diuue inclinatur de se.

Neque dolor siue voluntatis, siue appetitus sensitui, ad
illam spectat; sed est illius effectus: dolor quidem voluntatis
effectus necessariò coniunctus: vt pote qui ex contritione ip-
sa necessariò confulgit in homine viatore; sicut lumen in
corpore perspicuo, ex præsentia corporis lucidi. Dolor verò
appetitus sensitui, effectus est non necessariò coniu-
ctus; ex eadem tamen frequenter proueniens: & desideran-
dus in Penitente; non ex debito obligationis, sed ex decen-
tiam, & utilitatis: atque is moderatus; prout notatum est à
Nauar. in *Enchir. cap. 1. num. 23. & 24.* Quod si in definitione
contritionis pro genere dolor ponitur in Concil. Trident.
sess. 14. cap. 4. cum dicitur esse animi dolor & detestatio de
peccato commisso, cum proposito non peccandi de cæte-
ro; nomen doloris, quod notat Nauar. in *præced. num. 16.* acci-
piatur casualiter, ad indicandam causam per effectum suum
nobis notorem, aperteque monstrantem differentiam qua
distinguitur penitentia viatorum, ab illa beatorum: quæ si-
ne dolore meminere peccatorum à se aliquando commis-
sorum, nolentque ea commississe. Itemque ab illa viatorum,
quæ nolent quidem peccasse, sed non considerantes actu,
quod ipsi peccarint, non dolent; quia sine actuali considera-
tione, dolor non est natus sequi penitentiam. Ita ex Soro &
Adriano habet Nauar. in *cod. c. 1. n. 6.*

De detestatione constituyente naturam contri-
tionis.

SECTIO PRIOR.

3. **P**orro, cum detestatio peccati possit esse aut actualis, aut
virtualis *qualis est contenta in dilectione Dei, tantum virium vt
ex ea nata sit sequi displicentia de peccato quocumque, quod memo-
ria occurreret* debere actualem esse ad constituendam contri-
tionem sufficientem delendis peccatis mortalibus D. Tho-
mas expressit 3. parte *question. 87. artic. 1.* & deducitur ex
Concilio Trident. loco citat. Vbi contritionem non solum
cessationem esse à peccato, & vitæ nouæ inchoationem; sed
veteris etiam continere odium: confirmat contra hæreti-
cos nostri temporis, per verba illa præceptiua *Ezechielis 18.*
*Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præ-
uariicati estis; & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.*
Hoc enim præceptum, si de peccati odio seu detestatione
tantum virtuali intelligeretur, possetur similiter de aliis acti-
bus virtutum ad salutem necessarijs, data præcepta intelli-
gi de virtualibus. Vnde quod habetur ad *Hebræos 11.* Impossi-
bile est sine fide placere Deo; sic posset intelligi, vt sola quæ-
dam virtualis fides ad salutem sufficiat. Quod dicere temerari-
tas est manifesta, inquit Soro in 4. *distin. 15. quest. 1. artic. 2. colum-
na 6.*

4. Quamquam tamen (vt confirmat, communemque sen-
tentiam esse ait Nauar. in *Enchir. cap. 1. num. 10.*) ad remissio-
nem peccatorum, etiam mortalium, iuxta illud *Prouerborum*

10. *Vniuersa delicta operis charitas: & illud 1. Petri 4. Charitas operis
multitudinem peccatorum, sufficere potest virtualis peccatorum
detestatio inclusa in actu amoris, quo Deus plus quam om-
nia alia diligitur; quando defectus temporis, aut inculpata
inconsideratio peccatorum fuit in causa, quominus horum
actualis detestatio adiungeretur eidem actu amoris. Exem-
plum est, si Tyrannus accedat ad occidendum aliquem nisi
fidem neget, aut aliud peccatum perpetret; & is sine memo-
ria suorum præteritorum peccatorum, eleuata mente ad
Deum, eligat magis mori propter ipsius amorem, quam
peccare. Item si quis accedat ad mulierem occisurus eam, ni-
si turpiter ei consentire velit; & illa, quemadmodum præ-
cedens; sine memoria suorum præteritorum peccatorum
potius eligat mori, quam consentire peccato. Quod si li-
cuerit talibus sumere tempus ad examinandam conscien-
tiam, peccataque sua actu detestanda, & sumere noluerit,
nec adhibere diligentiam sufficientem ad reuocanda in me-
moriæ ea, de quibus nondum egissent penitentiam; aut in
aliquibus talibus memoriæ occurrentibus sibi aliquo mo-
do complaceant, nec actu ea detestentur; non presumuntur
habuisse veram contritionem inclusam in actu amoris Dei;
quandoquidem per talem amorem, non ita ferretur in
Deum, nec ita afficeretur animo, vt quidquid occurreret
eis, quod à tali motu retardaret, illud detestarentur; ac sum-
me dolerent, illud à se perpetratum esse: de eoque confite-
rentur habentes copiam Confessarij. Ad quod faciendum
teneatur etiam qui subiturus est Martyrium; sicut & tene-
tur baptizari, dum potest, si nondum est baptizatus; vt
quæ enim similiter est in præcepto.*

Præterea cum singularis contritio, quæ post diligentem
peccatorum inquisitionem formatur de iis quæ memoriæ
occurrunt, sit contritio virtualis eorum quorum homo sic
oblitus est, vt adhibita morali diligentia, non possit in me-
moriæ ea reuocare: talem quoque virtutalem, quoad ipsa
peccata oblita, sufficere, parer: quia si non nisi actuali dete-
statione talia peccata remitti possent, nusquam posset cum
actualis detestatio non sit sine actuali cognitione. Id autem
absurdum est; quia ab oculis nos liberari posse, satis indi-
cat illud quod ex *Psalm. 18. precando vsurpamus: Ab oculis
meis munda Domine*] Deinde, sicut de contritione habe-
tur *Luc. 13. Nisi Penitentiam habueritis, omnes similiter
peribitis;* Sic etiam habetur de baptismo *Ioanis 3. Nisi quis
tenatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare
in regnum Dei.*] Ergo sicut omnium iudicio sufficit Ba-
ptismus in voto, cum in re haberi non potest: ita sufficit
virtualis detestatio, cum actualis nequit vlatenus habe-
ri.

6. Cæterum eadem de qua agimus detestatio, sicut per me-
taphoram contritio dicitur, eo quod cor hominis, in hæ-
rescendo peccatis effectum rigidum & durum (*de quo Ecclesia-
stici 3. Cor durum male habebit in nouissimo*) per eam mollescat,
eodemque affectu extincto, cedat ad instar lapidis in pul-
uere resoluti. Ita etiam, vt notatum est à Soro in 4. *distin. 17. quest.
2. art. 1. col. 5.* dicitur compunctio, & scissio cordis, eo quod
per eam cor, seu voluntas intumescens superbiâ, ita afficia-
tur, vt peccatum à se emittat perinde ac pus ex apostemate
puncto & scisso erumpit. Quæ scissio cordis, cum conuer-
sione ad Deum, tanquam eodem spectans, iniungitur locis
2. cum dicitur: *Couertimini ad me in toto corde vestro in ie-
iunio, & fletu, & planctu: & scindite corda vestra.*] Ap-
pellatur etiam actualis penitentia, deriuato nomine a pœ-
na rerum male gestarum, quam actu ipsi intra nos denobis
sumimus. Ad quod facit illud quod in *cap. Penitentia 2. De
penis. distin. 3.* habetur ex Diuo August. Penitere est pœnam
tenere, vt semper puniat in se vlciscendo, quod commisit
peccando.

De proposito emendationis complete naturam contri-
tionis.

SECTIO POSTERIOR.

7. **I**am verò ad integritatem contritionis, cum detestatione
peccatorum pertinere propositum emendationis, seu pro-
positum non peccandi de cætero, satis ostenditur per illud,
quod Concil. Florent. in *instruct. armenorum* statuit ad contri-
tionem pertinere, vt doleat quis de peccato commisso, cum

proposito non peccandi de cetero. Et quod Concilium Trident. *sess. 14. cap. 4.* contritionem definiat dolorem & detestationem de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Sed dubitatio est, An contritionis exercitium ad Sacramentum Penitentiae necessarium, requirat tale propositum actuale, id est, quo Penitens actu proponat ambulare in nouitate vitae; seu, quod idem est, vitam de cetero institueret ex praescripto diuinorum mandatorum: An vero sufficiat esse virtuale, seu in clusum in aliquo alio actu, tanquam in sua causa, vt censetur esse in ante memorata detestatione peccatorum: ex ea enim, cum efficax perfectaue fuerit, natum est sequi propositum non perpetrandi denuo similia.

8. Atque in vtramque partem diuersos auctores referunt Bellarminus, & Suarez: ille in *tom. 2. lib. 2. de penitent. cap. 6.* & hic *tom. 4. disp. 4. sect. 3. tercia.* Quamuis autem pars negans non sit omnino relictienda, cum & auctores & rationes satis probabiles habeat, fauereque humanae infirmitati: affirmans tamen videtur sequenda in praxi, & Penitentiam consulenda; nepe exercitium praedictum requirere propositum actuale non peccandi de cetero. Ratio est: tum quia, & securius est, & magis receptum: quod maxime attendendum est in re maxime momenti, qualis est contritio necessaria necessitate medicinali, vt in *seq. cap. docebitur*, ad exeundum a miserissimo statu peccatorum quia magis est facta Scripturae, & factis Concilii consentanea.

9. Nam in contritione seu conuersione ad Dominum; pariter coniungunt detestationem perpetratorum peccatorum, & propositum nouae vitae; seu obseruationis diuinorum mandatorum: vt cum *Exzech. 18.* dicitur: Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis quae operatus est (quod detestationem) & custodierit omnia: praecipua mea, & fecerit iudicium, & iustitiam; (quod nouae vitae propositum indicat) vita viuet & non morietur. Iterum in *eodem cap.* Proicite a vobis omnes praenauigationes vestras, in quibus praenauicati estis, & facite vobis cor nouum, & spiritum nouum. Et ad *Ephes. 4.* Deponite vos veterem hominem, qui corumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis vestrae, & induite nouum hominem. Praeterea ex Concil. Flor. in *instr. Armenorum*, & ex Conc. Trident. *sess. 14. cap. 4.* prout iam attigimus, Contritio definitur animi dolor ac detestatio de peccato, cum proposito non peccandi de cetero. Quae posteriora verba, si de proposito virtuali intelligerentur, frustra superflueque adderentur; quandoquidem hoc ipso quod contritio dicitur detestatio de peccato commisso, satis intelligitur esse cum proposito virtuali non peccandi de cetero: si cognoscatur quid significetur nomine istiusmodi propositi.

Deinde sicut actualis detestatio peccati, virtualiter includit propositum non peccandi: sic etiam vice versa actuale propositum non peccandi, virtualiter includit detestationem peccati, & nihilominus ad contritionem, praeter dictum propositum, requiritur actualis detestatio, vt in *ait. c. 4.* declarat Concil. Trid. his verbis, Declarat igitur sancta Synodus, contritionem non solum cessationem a peccatis, & nouae vitae propositum; sed etiam veteris odium continere. Cur igitur non dicemus pari ratione praeter actualem detestationem requiri actuale propositum?

Et certe videmus in humanis vsuuenire, vt domini a seruis, parentes a filiis, quibus post offensionem reconciliantur, exigant non tantum detestationem & dolorem de peccato perpetrato; sed etiam, imo & praecipue, propositum expressum melloris vitae: idemque in reconciliatione peccatoris cum Deo vsuuenire debere, natura ipsa suggerit. Addi potest in confirmationem, quod Concil. Trid. *sess. 6. cap. 6.* in dispositione peccatoris ad iustificationem, ponat istiusmodi propositum, tanquam distinctum ab amore Dei, & ab odio seu detestatione peccati. Item quod nihil magis vsitatum sit in debita administratione huius Sacramenti, quam exigere a fidelibus propositum cauendi de cetero peccata; & qui illud non habere cognoscuntur, non absoluantur tanquam non contriti. Quae in contrarium obici possent recte soluantur a Bellarmino in *sequent. cap.* quem qui vult consulat; in illis enim haerere scholastici potius, quam praesentis instituti est.

CAPVT II.

De necessitate contritionis exercenda.

SVM MARI VM.

- 11 Contritio non est absolute necessaria homini ad aeternam salutem consequendam.
- 12 Necessaria autem est, supposito quod ille actu peccauerit mortaliter.
- 13 Idque necessitate tum medijs.
- 14 Tum praecipit.
- 15 Quod obligat sub peccato mortali.
- 16 Nunquam debet peccatum nostrum nobis placere, displicere autem actu illud, de quo iam nos fuisse contritos merito existimamus, necessarium non est.
- 17 Nec de obliuio, nec de obiter aut speculatiue tantum occurrentibus memoria, tenemur contritionem expressam habere.
- 18 Salutare quidem consilium est, non tamen praecipit, de peccato commisso conteri, statim ac venis in mentem, etiam si plene & praeterea veniat.
- 19 Id confirmatur duabus praecipue rationibus.
- 20 Notanda ad solutionem rationum quae in contrarium proponuntur.
- 21 Non est de se peccatum saltem mortale, differre contritionem, cum necessitas non vrget.
- 22 Non est specialis obligatio de peccatis conterendi in die festo.
- 23 Speciale praecipit conterendi, per se obligat tantum pro mortis articulo.
- 24 Per aliud vero, quando ne contingat in peccato mortali suscipere vel administrare aliquod Sacramentum; aut grauis necessitas publica, aut votum, vel iuramentum vrget aliquem conteri.
- 25 Quomodo contritio cadat sub praecipit, cum sit supernaturale Dei donum.

Operinet haec explicatio vt intelligatur sitne, & quomodo sit contritio ad aeternam salutem consequendam necessaria. Atque non esse necessariam absolute; a ita nempe vt nemo hominum absque ea salutem consequi possit, D. Thomae in *3. p. re. quest. 84. art. 5.* recte confirmat ex illis verbis *2. Paralip. cap. vi.* Tu Dominus Deus iustorum non posuisti penitentiam iustis Abraham, Isaac, & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt. Adde & illud *Luc. 5.* Non egent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Non vni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam.]

Esse vero necessariam facta suppositione, quod quis contaminatus sit mortali peccato (quod excludere ab aeterna salute, sicut & a diuina gratia, certum est de fide) constat ex eo, quod Deus, qui Angelis peccantibus non peperit, *2. Petri 2.* promittat quidem misericorditer hominibus peccatoribus veniam & salutem: sed non nisi penitentibus, vt patet per illud *Psalm. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. & illud *Isaie 56.* Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum, contritum corde, & timentem sermones meos. Et illud *Exzech. 18.* Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, vita viuet, & non morietur: & infra: Conuertimini & agite penitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruina iniquitas. Itemque illud citatum *ex e. 5. D. Lucae:* Non veni vocare iustos, sed peccatores ad penitentiam. Accedit quod D. Petrus *Act. 3.* ait: Penitemini, & conuertimini, vt deleantur peccata vestra. Neque licet aliter sentire propter Concilij Trid. definitionem *sess. 14. c. 1.* cuius verba sunt. Fuit quidem penitentia vniuersis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinassent, vt patet per illud *Psalm. 50.* Cor contritum & humiliatum Deus non despicias. Fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic contritionis motus necessarius. Obiter vero monendum occurrit, quamuis inter haec, Reconciliari Deo; Gratiam Dei recuperare, iustificari: Remissionem peccatorum consequi; aliqua distincto Metaphysica cernatur; ea tamen deinceps a nobis indifferenter vsurpanda esse; quia nunquam de facto separantur; sed semper simul dantur.

Necessitatem contritionis esse tam medijs quam præcepti.

SECTIO I.

Porro necessaria est peccatoribus ad salutem contritio, necessitate tam medijs, quam præcepti: Necessitate quidem medijs, seu tanquam medium sine quo contaminati peccato mortali salutem vitam æternam obtinere nequeunt; patet per illud à Domino dictum *Luc. 13.* Nisi poenitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.] & illud *D. Pauli ad Rom. 2.* Secundum duritiam tuam, & impoenitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei.] & illud *Apo. 2.* Veniam tibi cito, & movebo candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris.] Ac demum facit illud, quod Patres poenitentiam appellarint secundam post naufragium tabulam, approbatum à Concil. Trid. *sess. 6. c. 14. & sess. 14. can. 2.*

Necessitate præcepti verò, peccatoribus necessariam esse contritionem ad salutem, id est, contritionem iniunctam illis esse sub præcepto, quod sit de numero eorum de quibus à Domino dicitur *Matth. 19.* Si vis ad vitam ingredi, serua mandata:] communiter Theologi docent: quibus rationibus, videre potest qui volent apud Sorum in *4. distinct. 17. quest. 2. art. 6.* Satis enim est ad nostrum institutum nota esse illud *Ezech. 18.* Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus præuerti estis, & facite vobis cor nouum & spiritum nouum.] Et illud *1oel. 2.* Conuertimini ad me in toto corde vestro, & scindite corda vestra.] & illud *Matth. 4.* Poenitentiam agite.] & illud *Apo. 2.* Poenitentiam agite:] aperit indicare præceptum poenitentiae.

Quod cum sit de re ad salutem omnino necessariam ex antedictis, ipsum quoque necessariam est de numero eorum quæ seruanda sunt volenti ingredi ad vitam æternam: peccatumque impoenitentiae, quod in illius transgressione consistit, est mortale, vt satis indicant supra citata verba *D. Pauli ex cap. 2. Epist. ad Rom.* Et ratio confirmatur quia si nolle refarcire iniuriam notabilem homini illatam, peccatum est mortale, vt indicant verba Domini *Matth. 5.* Si offers munus tuum ad altare, &c. vade prius reconciliari fratri tuo:] multo magis erit, nolle refarcire iniuriam per peccatum mortale Deo illatam. Similiter, si is non euadet peccatum mortale tanquam homicida, qui non vult cibum capere eo tempore quo offertur illi, tanquam illud sine quo omnino viuere non potest; quanto minus euadet is, qui vocatus ad poenitentiam, respuit eam tunc exercere, cum nequit aliter euadere eam mortem, de qua in *Psal. 33.* dicitur, Mors peccatorum pessima?

De obligatione præcepti contritionis quæ habeatur certè.

SECTIO II.

De obligatione autem eiusdem præcepti Theologi Scholastici differunt pluribus (maximè *Suarez.* vt posterior ab alijs dicta examinans *4. to. disput. 15.*) & cum eis *Nauar.* ad tertiam & reliquas partes *Glossæ summæ. De Poenitent. distinct. 5.* Sed contenti erimus ea attingere, quæ pro praxi sufficientia: ac primo sequentia ab omnibus recepta nota: *Nauarrius.*

Primum est, nos teneri omni tempore cauere ne peccatum quod admisimus, nobis vnquam placeat: quia id esset consentire in peccatum ipsum, atque adeo peccare iuxta *ca. Sed pensandum est distinct. 6. & cap. Sicut trib. De poen. vens. distinct. 2.* Secundum est, nos non teneri (etiamsi saluberrimum consilium sit, prout habet *Nauarrius in Enchir. cap. 1. num. 32.*) ad habendū contritionem de peccatis iam semel contritis; argumento illius quod secundum versionem *70.* Interpretum Nahum primo dicitur, Non vindicat Deus bis in idipsum in tribulatione:] quod refertur in *cap. Quid ergo 23. quest. 5.* Cuius ad illud *ex cap. 11. Epist. ad Roman.* Sine poenitentia, sunt Dei dona.] Item illud *Ezech. 18.* Si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis quæ operatus est, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor.] Item que illud *Michæ vi. 7.* Proliciet peccata nostram profundum maris.] quo significatur peccata nobis à Deo remissa, perpetua obliuione sepeliri, sicut ea quæ in mare proliciuntur ne vnquam illorum memoria extet

Valerij Tom. 1. Pars 11.

Quinimo nec nos teneri ad habendam contritionem de ijs de quibus probabiliter existimamus nos iam contritos fuisse, etiamsi forte non fuerimus sufficienter ad obtinendam peccatorum nostrorum remissionem. Quod hinc patet; quia alioqui cum nemo sciat an amore vel odio dignus sit (ex *Ecclesiastici capite nono*) ac quisque cum *Iob capite 9.* dicere debeat; etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorat anima mea:] nusquam is qui commiserit peccatum mortale quietus esse poterit; sed semper iudicare debet, se adhuc teneri ad illius contritionem, quantumcumque iam adhibuerit diligentiam in conterendo & confitendo de illo: quo fieret, vt tale præceptum in grauamen potius, quam in solamen animarum esset institutum: quod absurdum est.

Tertium est, neque nos teneri ad habendam contritionem expressam de ijs quæ non occurrunt memoriæ: quia cum voluntas in incognita ferri nequeat, tenere mur ad impossibile: quod absurdum est. Immo nec teneri ad habendam confestim de ijs quæ occurrunt quidem memoriæ, sed tantum obiter, & aliud agentibus: vt contingit, dum doctorem in Schola docenti, vel disputanti, aut in templo concionanti, memoriæ aliquis sui peccati occurrit. De quo si teneretur, eo ipso statim conteri, diuersæ actiones in eo simul confundendæ essent, contra ordinem qui in agendis seruandus est, naturæ quodam præscripto. Quin nec sufficit, vt plene nihilque aliud agenti occurrat huiusmodi memoriæ: nisi practica seu ad praxim directa occurrat; nempe vt peccati meminerim, quod illud vel abominer, vel de eo mihi placeam. Nam si memoriæ sit tantum speculatiua, vt in eo qui peccati meminit tantum, vt dispuret quodnam & quale ipsum sit: quamuis plene, & nihil aliud agenti occurrat talis memoriæ non tenetur eo ipso statim conteri, sicut nec eo ipso quod Deus alicui speculatiuè occurrit, is tenetur sub peccato elicere actum dilectionis Dei super omnia.

Explicatio difficultatis de eadem obligatione, An ea occurrat, quoties peccatum mortale commissum venit in mentem plene & practice.

SECTIO III.

Versatur autem in controversia, num quando peccatum mortale perpetratum occurrit memoriæ plene & practice, id est, tanquam detestandum vel approbandum, sibiue de eo displicendum aut placendum, committatur nouum peccatum, transgressione autem memorati præcepti, si contritio tunc non habeatur. De qua re propositis in vtramque partem rationibus *Nauarri.* loco citato, cui recentiores communiter assentiuntur, iudicat opinionem eam veriorē esse, quæ habet, non esse tunc temporis sub pena peccati noui habendam contritionem de peccato quod sic occurrit memoriæ; sed satis esse, vt ipsum non placeat etiam si non displiceat; aut displiceat quidem, non tamen adeo, vt displicentia perueniat ad eum gradum ac statum, quem exigit contritio. Quod intellige, nisi forte periculum tantum offerretur consentiendi, vt ipsum non posset aliter euitari, quam per expressam contritionem. Nam in tali casu homo; etiam de peccato iam remisso recurrente in memoriā, teneretur conteri actu; cum omnis occasio proxima peccati sit vitanda, iuxta illud *Ecclesiastici 21.* Quasi à facie colubri fuge peccata.] Et illud *Ecclesiastici 3.* Qui amat periculum, peribit in illo.] Intellige etiam, ita vt non negetur saluberrimum consilium esse, prout *Nauarri.* rectè tradit in *Enchir. cap. 1. numero 31. & 33.* statim atque cognoscit quis se peccatum mortale admisisse, de eo poenitere, ac contritionem habere, iuxta illud *Ecclesiastici 5.* Nec tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem.] propter vitæ scilicet præsentis fragilitatem, & futuræ summam; cui expositus est peccator, æternam miseriam:

Porro duplex præcipue ratio est, cur merito hæc opinio iudicetur verior, quam contraria. Prior est, quod præceptum de habenda contritione sit affirmatiuum, sicut de suscipiendo baptismo; nec minus huius, quam illius obseruatio sit ad salutem necessaria: quandoquidem sicut *Lucæ 13.* dictum est: Nisi poenitentiam habueritis, omnes peribitis.] ita *Ioan. 3.* dictum est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi-

S

fitu

ritu sancto non potest introire in regnum Dei.] Cam ergo affirmatiua præcepta non obligent, vt loquuntur, pro semper; sed sua habeant stata tempora, in quibus omisso illorum est peccatum: sicut non censetur adesse tempus suscipiendi baptismi sub pœna peccati mortalis quoties catechumeno sua peccata venerint in meatem practicè, seu vt expianda per baptismum (alioquin enim male ab Ecclesia cap. Duo tempora, de consec. distinct. 6. tempora paschæ & Pentecostes præfixa fuissent ad baptizandum: addita prohibitione, ne dies a his miserentur tali obseruatione) ita nec censendum est adesse tempus habendi contritionem sub eadem pœnâ, quoties peccatori Christiano, memoriæ occurrunt practicè sua peccata. Neque est quod quis objiciat illud *Tibrenorum. 2.* Deduc quasi torrentem lachrymas per dies & noctes, non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui.] Id enim non est præceptum, cum huius vitæ status non ferat tale quid: sed est salutaris admonitio ad seriam pœnitentiam agendam. Posterior ratio est, quod contraria sententia sit nimis dura, & parum consentanea ei quod Dominus ait, suum iugum suave, & onus leue esse, *Matt. 11.* vt pote adstringens Christianum ad peccatum mortale, nisi cum peccati sui tanquam abominandi memor est, deest illud super omne detestabile propter Deum summè dilectum, cum proposito viuendi de cætero omne peccatum mortale, & rescindendi omnes occasiones illius propinquas. Quæ, & alia requisita ad perfectam contritionem, in sequenti capite tradenda, constat hominibus, magna ex parte infirmis, laboriosa esse & difficilia: adeo vt plerumque ad illa suscipienda ægre moueri possint, etiam propofitis tam multis, tamque magnis incommodis, quæ peccatum secum affert. Sique vera esset dicta contraria sententia, non videretur consultum, vt concionatores generaliter inuolarent populum ad confessionem faciendam, quia ex tali inuitatione ordinariè quidem plerique in mentem veniunt sua peccata vt detestabilia, sed paucis a detestantur illa, ac dolent de illis; vt ad perfectionem contritionis attingant. Deinde qui se parat ad confessionem faciendam statim ac incipit meminisse aliquorum suorum peccatorum mortalium, mortaliter peccat, nisi statim habebit illorum contritionem. Arid nimis durum est, vt ex eo pater, quod ratio, nec facile id fiat. Quare sententia ex qua sequitur, censenda est nimis dura.

Rationes vero, quæ pro eadem afferri possunt, bene à Nauarr. soluuntur *ad citatam 3. partem, & reliquis glossæ summæ Depœnitentia distinct. 5. & à Med. in Cod. De pœnitentia, tr. ad. 1. quest. 6.* Sed satis erit (ad viuendum, prolixitatis fastidium) paucis solutionum perstrinxisse summam.

Quæ est, nos concedere saluberrimum consilium esse de peccato cõteri, quoties in memoriâ recurrit; immo id necessarium esse cum quis versatur in periculo probabili committendi nouum peccatum mortale, vel delectandis se in præterito nisi conteratur: aut cum quis per conscientiam erroneam, quam non deponit, se putat teneri ad contritionem ipsam. Deinde damnum, quod per peccatum alteri inferitur, statim quidem rescindendum esse, illique quod suum est restituendum, cum nunquam liceat iniuste derinere, sicut nec inuadere alienum *ex cap. Sape de restitut. spoliatorum*: iniuriæ tamen sine damno illatæ, non esse de necessitate statim satisfaciendum, subeundo pœnam pro ea illata exoluendam: sed tantum quando pœna ipsa exigitur: iuxta illud, quod communiter receptum est, neminem in conscientia, donec conde mnetur, ad pœnam exoluendam teneri. Quia igitur contritio est solutio quædam pœnæ, quam Deus à peccatore exigit propter iniuriam ei per peccatum illatam sine damno vilo ipsius; iuxta illud *in cap. 35. libri Iob*, Si peccaueris, quid nocebis ei? Neque certum præfixit tempus; sed pro immanè illa clementia, quâ non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, *Ezech. 18.* totum huius vitæ spatium ad contendum, pœnitendum ve nobis miseris tribuit, *ex cap. Nemo, & cap. Nullus, De pœnitentia distinct. 7.* Vnde relinquitur præceptum de contritione habenda non ita obligare peccatorem, vt semper peccet quoties non conteritur, dum ei peccata perpetrata veniunt in memoriâ practicè, siue vt abominanda.

A Idem cum Nauarro loco cit. num. 24. & 25. quamuis ille, qui Deiamicus est, teneatur omni tempore non fieri inimi-

cus, vel non fieri inimicior, si iam inimicus sit (ad hoc enim illum obligant omnia præcepta quorum transgressione homo inimicus Dei constituitur) non teneri tamen nullo vnquam tempore perseuerare in inimicitia Dei iam contracta; quia nullum datur præceptum negatiuum vetans talem perseuerantiam; adeo vt malum quidem sit manere in tali inimicitia, quia malus status est, sicut & habere vitiosum habitum; non est tamen peccatum; quod non de statuum, vel habituum, sed de actuum est numero. Adde etiam non esse semper peccatum in impœnitentiâ, immo nec actum de se illicitum (si credamus Medina in *citata quest. 6. ad. 6.* aut potius, secundum Sotum in *distinct. 17. quest. 2. art. 6. col. 7.* venialiter tantum illicitum, velle pœnitentiam differre, nolleque nisi ad aliquod tempus pœnitere; quia præceptum, in cuius transgressione peccatum impœnitentiæ consistit, non obligat pro omni tempore, ac proinde aliquod tempus datur in quo non pœnitere, aut non adhuc pœnitere, non est tale præceptum transgredi; cum obliget more aliorum affirmatiuum, pro aliquo tantum certo tempore; de quo quidem sequitur, vt quodnam ipsum sit, exponamus.

De tempore pro quo præceptum contritionis obligat.

SECTIO IV.

Sotus igitur nonnullique alij, quos Medina commemorat. *eadem quest. dubio penult.* sic senserunt vt dicerent hominem diebus festis singulari præcepto teneri de peccatis suis conteri sed merito idem author, sicut & Sotus loco cit. *concl. 3.* eorum sententiam reiecit: quia cum multos dies festos in anno Ecclesia instituerit; ea tamen diuinum præceptum de pœnitentia explicans, duxit satis esse peccatorem compellere ad semel in anno pœnitendum. Et quamuis finis institutionis festorum sit interior animæ sanctificatio; hæc tamen non est id, quod per præceptum de obseruatione festorum iniungitur, sed media quædam conducentia ad illam: nempe audire Missam, & abstinere ab omni opere feruili ita vt non restituens se sanctitati per pœnitentiam in die festo, non peccet transgressione dicti præcepti.

Vera autem atque adeo, vt expressis Nauarr. in *Enchir. cap. 1. num. 31.* omnium communis sententia est, tempus in quo peccator conteri tenetur (intellige per se, seu vi specialis præcepti de contritione à Deo dati) esse imminens articulum mortis naturalis, vel violentæ. Talis enim articulus indicat adesse verosimilem huius vitæ terminum, in quo saltem, si vnquam alias in hac vita, dictum præceptum obligare debet. Ad quod tamen tempus pœnitentiam differre, esse saluam animæ in magnum discrimen adducere, patet per illud quod ex D. Augustino, refertur *in cap. Si quis, & cap. finali De pœnitent. distinct. 7.* dubiam esse salutem illorum quos non ante, sed post ægritudinem pœnitet: de quo Nauarr. *in præceden. num. 19.*

Dixi intelligendum per se, quoniam extra illud tempus dantur casus, in quibus peccator conteri tenetur per aliud, siue ex vialicuius præcepti, quod peccator ipse transgreditur, aliquid agens non contritus. Primo enim omnium consensus *ex Nauarr. in cit. nu. 31.* qui peccati mortalis sibi confectus admittit vel suscipit aliquod Sacramentum, nõ prius de illo sufficenter contritus, eo ipso peccat, iuxta illud quod dicitur *in c. Per Isaiam 1. q. 1. versu hoc pene.* Omnia Sacramenta cum obliunt indigne tractantibus: profunt tamen per eos dignè iumentibus. Cuius dicti sicut prior pars aperte ostendit peccatum indigne administrantis Sacramentum, sic posterior pars à contrario, innuit peccatum indigne suscipientis: clarius indicatum *in cap. Illud distinct. 95.* vbi de sacramento extremæ vñctionis dicitur, non pœnitentibus istud infundendi non potest, quia genus Sacramenti est. Ratioque ostendit, quia diuinæ gratiæ ad quam producendam Sacramenta sunt à Christo instituta (& consequenter horum sanctitati) peccatum mortale repugnat. Secundo, *ex eod. Nauarr. ibid. post Adrianum*, ad contritionem concipiendam peccator tenetur instante grandi necessitate populi, cuiuslibet feruore orationis non potest prouideri. Quod maxime locum habere potest, quando accedit authoritas Summi Pontificis suo diplomate tale quid præceptis, aut monè-

ris: vt fit in Iubileis pro calamitatibus Christianorum. Tertio tenetur quis eo tempore quo se de peccato contritione habiturum vult, aut iuravit, vt si iuravit se quoties in tale peccatum incidit, statim de eo conterendum; p[er] se quoties incidit, teneatur statim conteri.

Si quis querat, quomodo contritio peccatori imponatur sub p[re]cepto, cum sit supernaturalis; seu quae sine diuina & supernaturali gratia exerceri nequeat (de quo late Suarez tom. 4. disput. 3. sect. 6.) atque adeo donum Dei sit & Spiritus sancti impulsus, non modo perfecta sed etiam imperfecta ex Con. Trid. sess. 14. cap. 4. Inde enim sequi videtur eam non esse in nostra potestate. Respondendum est; sicut illud quod per amicos: ita & illud quod per Dei auxilium possumus, nos dici simpliciter posse. Et certe cum piissimus Dominus peccatori semper adit ad ostium cordis pulsans, Apocal. 3. seu, quod idem est, Dei gratia hominibus in hac vita semper sit parata sufficiens ad agendam P[en]itentiam (quod bene explicat Suarez in seq. disput. 8. sect. 2.) semper est in potestate peccatoris, concurrente Spiritus sancti impulsu, contritionem elicere, quam sibi persuadeat, si non ita perfectam esse, vt peccatum mortale ab anima eliminet, quod sine reuelatione diuina sine nequitia sufficiens tamen ad excusandum à transgressionem p[re]cepti de quo agimus. Sicque, vt habet Sorus in cit. art. 6. col. 5. cum quis humano more ad arbitrium prudentum, putat se esse contritum, licet verè non nisi attritus imperfecte contritus sit, excusatur à transgressionem eiusdem p[re]cepti, etiam non recipiat gratiam.

CAPVT III.

De iis, quae ad exercitium contritionis concurrere oportet, quoad detestationem quam includit in sua natura.

SVMMARIVM.

- 25 Ad exercitium detestationis concurrere debent antecedenter, tum fides in Christum, tum odium peccati: consequenter verò dolor de peccato commisso.
- 27 Detestatio debet esse voluntaria.
- 28 Item concepta esse de peccato, vt ipsum est offensa Dei.
- 29 Itemque summa esse.
- 30 Non quidem absolutè, sed solum comparatè, & argumento doloris eam naturaliter sequentis.
- 31 Dolor is summus comparatè, ex obiecto. Et ex fine.
- 32 Non est summus comparatè, ex affectu voluntatis secundum intentionem.
- 33 Neque secundum tenentiam cordis, & facilitatem dolendi.
- 34 Neque secundum firmitatem qua nequeat vlla tentatione labefieri.
- 35 Sed secundum apprehensionem: vt quia vniuersè malè quoduis malum pati, quam peccare.
- 36 Est non teneatur, descendendo ad particularia, facere comparationem, vel cum aliquibus eorum, vel cum omnibus simul.
- 37 Quid ergo hac ex parte contritio requirat.
- 38 Detestatio peccati debet esse cum spe venia.
- 39 Debet procedere ex amore Dei, vt perfecta sit.
- 40 Sufficiens ad Sacramentum (etiam si imperfecta) procedere potest ex timore Dei, & quali iuxta Concl. Triden.

Ad exercitium contritionis, quae est declinatio quedam à malo, ad faciendum bonum, concurrunt detestatio peccati, tanquam auulsio noxiarum plantarum ab agro cordis nostri: tum etiam propositum emendationis, seu non peccandi de cætero, tanquam bonum semen missum in eundem agrum cordis nostri, per quod proferat fructus dignos p[en]itentiae, ad fugiendum à ventura ira, iuxta monitum D. Ioan. Baptistae Matthaei 3.

Ad illam autem debite exercendam quaedam concurrere oportet antecedenter, quaedam consequenter & quaedam comitanter. Quia enim reconciliatio peccatoris cum Deo, ad quam talis detestatio ordinatur, non contingit sine fide iuxta illud ad Hebraeos. 11. Impossibile est sine fide placere Deo:] exercitium illius p[re]requirit id, quod Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. habet; vt peccator excitatus & aduersus diuinam gratiam, liberè moueatur in Deum, credens vera esse quae diuinitus reuelata & promissa sunt: atque illud imprimis; à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redem-

ptionem quae est in Christo Iesu.] P[re]requirit etiam vt peccator oderit suum peccatum tanquam malum omnium maximum: vt pote quo Dei amicitia dissoluitur, & ira prouocatur ita vt nihil eo peius ac perniciosius homini contingat. Per tale enim odium, voluntas ad detestationem peccati excitatur: quia secum adfert desiderium destruendi illud, eliminandue ab anima: Ad quod detestatio medium est; tum necessarium, vt patet ex dictis sub inirium p[re]cedentis capitis: tum etiam accommodatissimum, tanquam displicentia de peccato commisso; complacentiam, quae in eo committendo contingit, destruens, vt iniuria illata Deo referriat.

Coniunctum verò consequenter habet dolorem; quia displicentia de eo quod factum est, cum infectum esse nequeat, non est sine dolore, sed illum habet naturaliter consequentem: de quibus actibus Suarez tom. 4. disput. 4. sect. 1. nonnulla disputat, in quibus non immorabimur: quia non sūt ad praxim necessaria; sicut sunt conditiones quas ipsa peccati detestatio debet habere comites, vt contritionem perfectam constituat: quae ideo à nobis ex instituto sunt explicandae.

Conditiones quas detestatio comites habere debet, vt contritio sit perfecta.

S E C T I O I.

Prima igitur est: voluntariam sponteque susceptam esse. 27. Hanc Concl. Trident. sess. 14. in fine quarti cap. expressit, cum dixit haereticos s[ed] docere contritionem esse extortam & coactam, non liberam & voluntariam; & cum in eadem sess. can. 5. Anathema dixit, id ipsum asserenti. Confirmatur autem primò ex eo, quod contritio actus sit virtutis p[en]itentiae; ad quem actum tanquam liberum seu positum in hominis potestate, hortati sunt: tum D. Ioan. Baptista Matth. 3. tum Dominus noster in sequenti cap. 4. dicendo P[en]itentiam agite.] Vnde licet intelligere, quod cum non dixerint p[en]itentiam patimini sed agite: p[en]itentiam habere nomen à p[en]a, eo quod sit quaedam p[re]teritae culpae priuata vindicta, quam reus, non quidem (sicut publicam) ab alio illatam patitur volens nocens: sed sua sponte eligat vt animaduertat in proprias culpas.

Secundò confirmatur, quia Ierem. 8. reprehenduntur à Deo peccatores, eo quod actum illum non habeant. Nullus est inquit, qui agat p[en]itentiam super peccato suo, dicens quid feci?] Denique confirmatur, quia de eodem actu datur p[re]ceptum per verba illa Luc. 13. Nisi p[en]itentiam habueritis omnes peribitis: sicut per illa similis formae Ioan. 3. De susceptione Baptismi. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei: & per illa Ioan. 6. de sumptione sacrosanctae Eucharistiae: Nisi manducaueritis carnem filij hominis non habebitis vitam in vobis.] At nemo iuste reprehenditur, aut p[re]ceptum accipit de eo quod non est in ipsius libera potestate. Quare p[en]itentia seu contritio debet in peccatore esse voluntaria. Vnde inferre licet cum Nauar. in Enchir. cap. 1. num. 4. rationem contritionis non inueniri in detestatione illa peccatorum, quae repente & sine deliberatione quibusdam contingit, non considerantibus perpetrata esse talia contra Deum, summum suum bonum: necitem in violenter extorta: qualis est illa qua damnati Sap. 3. dicuntur p[en]itentiam agentes, & p[re] angustia spiritus gementes.

Conditio secunda detestationis ad perfectam conditionem requisita, est vt concepta, sit de peccato, non sub quacumque ratione. v.g. quia graui p[en]ae aut infamiae obnoxium fecit, vt in Antiocho contigit ex lib. 2. Machab. cap. 9. aut aliud incommodum inuexit: sed sub ea, qua ipsum est offensa Dei: qualem fuisse in Davide constat per illud Psalm. 118. Exitus aquarum deduxerunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.] Nec dubium est fuisse in iis de quibus dicit Apost. 2. ad Corinth. cap. 7. Contristati estis secundum Deum.] In quem locum D. Ambros. ait, Tristatur secundum Deum, qui doler se fecisse, quod odit Deus.] Confirmatur verò huius conditionis necessitas ex eo, quod P[en]itens id faciat per contritionem, ad quod Ihsas hortatur in cap. 55. Dicens, Derelinquat impius viam suam, & reuertatur ad Dominum.] Non facit autem, nisi oderit dete-

stetur peccatum suum sub ea ratione qua est offensa Dei. Nam illa reuerſio, reconciliatio est impij cum Deo quem offendit peccando; atque vt hominis reconciliatio cum homine quem offendit non fit, si ille ostēdat se pēnitere ob suum tantum cōmodum vel incommodum, non ob ipsius offensionem; sic certē ac etiam multo maiore ratione putandum non est reconciliationem hominis cum Deo fieri; si ille non propter Deum offensum detestetur suum peccatum sed tantum propter timorem incommodorum quæ subire debet occasione eiusdem peccati sui. Quamquam vt bene notat Nauarr. in sequen. num. 11. ob talia pēnitere minus principaliter (dummodo principaliter id fiat ob Dei offensam) non obſtitit contritioni: sicut nec dilectioni Dei, qua propter semetipsum principaliter diligitur, obſtitit quod minus principaliter diligitur propter ipsius in nos collata aut conferenda beneficia. Dauide dicente in *Psalm.* 118. Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter retributionem. Adde ex Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 4. Non esse malum pēnitere solum metu pēnæ, vel alterius mali dummodo voluntas peccandi excludatur. Id est, interprete Nauarr. *ibid.* dummodo non pēniteat quis ea mente, vt si talia incommoda abessent, non pēniteret, sed peccare pergeset.

Quod detestatio debeat summa esse, non tamen absolute.

SECTIO II.

29. **C**onditio tertia est, summam esse, seu qua pēnitens detestetur peccatum suum super omne detestabile. Hæc ex eo confirmatur, quod sicut homo ex *Deuter. cap.* 6. *Matth.* 22. & *Luc.* 10. debet diligere Deum ex toto corde: ita ex *10. cap.* 2. debeat ad illum conuerti ex toto corde. Ex *Deuter. cap.* 4. illum quærere corde, & tribulatione animæ. Quod non facit, nisi vt toto affectu dilectionis obligatur ferri in Deum; toto similiter affectu odij detestetur peccatum. Sicut igitur illa obligatio ad dilectionem, talis est, vt homo teneatur magis diligere Deum, quam quiduis aliud: sic ista obligatio ad conuersionem ad Deum per detestationem peccati, talis est vt homo teneatur, peccatum quatenus offensa Dei est, ab ipsoque auerit, magis detestari, quam vllum aliud malum: ita vt nihil magis ac nihil æquē, ne quidem mors, aut æternum supplicium illi displiceat, ac peccatum: quod quidem est summū seu super omne detestabile, ipsum detestari; seu odisse supra omne malum. Et certē sicut Deus quia summum bonum est meritō statuitur amandus super omne amabile; ita peccatum, quia malum est summum, (vt ipse quo idem summum bonum amittitur) meritō censetur detestandum super omne detestabile. Ita enim comparatum est, vt quantum quid aut amatur aut amabile est, tantum illud quo amittitur odio habeatur, aut odibile iudicetur. Sic mater quantum amat vitam filij, tantum illius mortem odit, de eaque dolere iuxta illud *D. Augustini* 21. *de ciuit. Dei cap.* 26. In amissione rerum necesse est, vt tantum vratur dolor, quantum hæserat amor. Vnde manifestum relinquitur dolorem de peccato tanquā de amissione Dei, sicut nostri boni, mensuratum esse illi amori, quo Deus ipse diligitur super omnia: adeoque similiter vt utrumque summum esse: iam si dolor summus sit, erit & detestatio peccati, ex qua ille promanat naturaliter: sicque vt amor quo Deus amandus est, summus esse debet, ita & detestatio qua detestandum est peccatum tanquam offensa Dei, debet esse summa. Quod quæ ratione in particulari accipiendum sit, seu, quod idem est, quo sensu dicatur contritionem esse peccati detestationem summam, non modica difficultas est. Relictis autem scholasticis subtilitatibus, pro quibus videri potest *Suarez tom.* 4. *disp.* 3. *sect.* 9 & 10. illud quod pro praxi Confessatio sufficit, exponemus quam paucis fieri poterit.

De modo quo detestatio peccatorum debet summa esse.

SECTIO III.

30. **C**um igitur duobus modis contingere possit, voluntatis dolorem de peccatis (ex consequenti detestationem ex qua promanat tanquam proprietatem) summum esse: vno modo absolute, nempe quia is tantus est, quam maximus esse in se possit altero modo comparatē, nempe quia omnem alium dolorem superat; non requiritur vt priore modo sit sum-

mus ex omnium sententia, teste Nauarr. in eodem *cap.* 1. num. 7. Tum quia nullum præceptum ad id obligat. Scriptura enim à nobis exigit eodem modo actus charitatis & pēnitentiæ, quo fidei & spei, aliarumque virtutum. At hos non exigit cum conditione summæ perfectionis, sed solum hortatur vt crescamus in virtute. Vnde *D. Chrylostomus*, quod refertur *De Pēnitentiâ Distinct.* 3. *cap.* Talis: Quantulumcumque, inquit, & quamlibet breui tempore gestam non respicit, supple Dei pietas, Pēnitentiā. Suscipit etiam ipsam, nec patitur quamuis exigua conuersionis, perdere mercedem. Tum quia semper esse minus anxij dubitantes an maioris perfectionis dolor noster esse possit; ac putantes quocumque motu feramur in Deum, aut auertamur à peccato, nos præceptis charitatis & pēnitentiæ minime satisfacere, adeoque manere in statu peccati: vnde adducemur in desperationem de nostra salute, aperireturque via blasphemandi impie diuinam benignitatem, quæ medicinam animæ nostræ instituerit, in qua pacem & tranquillitatem interio-rem nullam inueniamus. Tum demum, quia peccatum mortale in minimo suæ intensiōnis gradu sufficiens est ad statum æternæ damnationis. Ergo consentaneum est ad statum æternæ salutis, actum charitatis, aut pēnitentiæ charitate formate, sufficere in minimo etiam intensiōnis suæ gradu, præsertim cum sacræ literæ nullum talem certum definiant, nec aliunde possit nobis tale quid innoscescere. Vnde quod dicitur de grauiori peccato grauiorem requiri pēnitentiā & dolorem, intelligendum est, quod requiratur de consilio & honestate: vel quod sit eo vilior quo maior est: non autem, quod requiratur de necessitate, vt sit maior prout habet communis sententia, Nauarro teste in sequenti num. 35. Caue autem idem sentire de satisfatione, quæ iuxta gratuitatem criminis & personæ facultatem, gratis imponenda est, vt suo loco docebitur ex Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 8.

De modo quo detestatio peccatorum debet comparatē summa esse.

SECTIO III.

Dolor verò comparatē summus esse potest multipliciter. Primò, ex obiecto, id est, ex eo quod sit de summo omnium malo. Quæ ratione, omnium summum esse dolorem illum de quo agimus, manifestum est, cum sit de peccato mortali quod maximum omnium malorum esse conuincitur; tum exiactura quæ per ipsum fit summi & infiniti boni: tum ex infinito passionis Christi merito, quo eiaactura refarcienda fuit: tum demum ex immensis pēnis, in æternum, sine vlllo solatio duraturis, quibus ipsum punitur, non delectum virtute meritorum Christi.

Secundò, ex ordine ad finem: nempe quod vt de se maior est amor finis, quam mediōrum illius gratiā amabiliū: atque adeò maximus est summi & vltimi finis; cuius gratiā cetera omnia sunt amabilia: sic dolor de malo in quo est amissio finis, maior sit dolore de malo, in quo est amissio mediōrum ad eum conducentium; atque adeò maximus de malo, in quo est amissio summi vltimique finis: vt est in peccato mortali, amissio æternæ salutis, eo ipso, quod hominem æternæ summæque miseræ addicit. Qui duo modi, cum in quocumque dolore de peccato mortali notentur, non possunt sufficere ad contritionem, quæ dolor est de peccato ipso, non quiuus; sed specialis, ac præcipuus.

Tertiò ex affectu dolentis: quæ contingere potest maior esse alio, aut etiam maximum omnium; vel secundum ipsius vehementiam, & intensiōnem, vel secundum tenacitadinē quamdam cordis & facilitatem ad talem motum: vel demum secundum firmitatem in eo admittendo.

Atque summum esse secundum intentionem non requiritur ad contritionem. Quod vt de eo absolute sumpto antea probatum est; ita etiam iisdemque argumentis probatur de ipso comparato cum aliis doloribus, siue in eadem, siue in diuersa persona reperitis. Si enim dolor, vt ostensum est, in infimo gradu suæ intensiōnis sufficit ad contritionem: negari non potest maiorem ac vehementiorem dari posse, non modo in diuersa, sed etiam in eadem persona. De qua re Nauarr. videri potest in eod. *cap.* 1. num. 9. & 23. Ex qua inferitur, non esse sufficiens signum defectus contritionis in Pēnitente

cente; quod is experiat se vehementius dolere de morte patris, aut de alio incommodo, quam de proprio peccato: nisi forte dolor talis esset: quo Deus mortaliter offenderetur: qualis fuit Iudæ proditoris. Nam is contritionem excluderet: ut pote quo dolens aperit se à Deo: sicut & alias mortaliter peccans: quod contrarium est conuersioni ad Deum, quam contritio importat.

Nec irem requiritur summum esse secundum tenentium diem cordis & facilitatem dolendi, quasi nullus alius dolor dari debeat, quo cor tantopere compungatur, aut voluntas tam facile afficiatur. Nam etsi tale quid desiderandum esset: in nostra tamen potestate situm non est, propter resistentiam appetitus sentientis & corporis complexionem, in plerisque ad contrarium inclinantem. Ad de quod eadem ratione obligemur ad summè amandum Deum, & summè credendum doctrinæ ab ipso reuelatæ, qua ad dolendum summè de nostris peccatis: necessariam autem non esse ad satisfaciendum eiusmodi obligationi, suauitatem aut facilitatem amoris vel credulitatis omni alia maiorem, quia talis non est in nostra potestate. Sicut ergo non iudicatur quis carere amore Dei debito, eo quod experiat se facilius moueri, ac suauius affici in sentium quam in Deum: aut non credere quem admodum oportet, si maiore facilitate acquiescat doctrinæ Mathematicis, quam doctrinæ diuinitus reuelatæ: ita nec putandum est contritione carere, eo quod facilius moueatur ad dolendum de aliquibus temporalibus incommodis, quam de propriis peccatis.

Nec edem requiritur ut summus sit secundum firmitatem: eo sensu ut Pœnitens de bona mente quam concepit, delicti nusquam possit. Neque enim homo tale quid sibi polliceri potest, cum in hac uita nullus, neque Dei amor, neque de peccato dolor sit sine speciali Dei priuilegio tam excellens, quin possit uel uenturo aliquo tentatione superari. Hinc ex recepta Innocentij sententia Nauar. *ibidem num.* 13. ait, non esse necessarium ut Pœnitens credat se amplius non peccaturum mortiferè: quod superbiā quandam saperet, sicut oppositum sapit humilitatem: sed satis est, ut nolit amplius peccare & proponat id seruare, cum ope diuina.

Superest ergo requiri eo sensu, ut Pœnitens debeat de peccato dolere ex tali huius odio, seu detestatione, quod eligat potius quilibet, quam peccatum. Probat ut quia reprobis omnibus modis præcedentibus, ille unus super est, quo dolor ad contritionem necessarius censetur summus: & de quo accipiatur id quod communiter dicitur, detestationem ex qua idem dolor proximè oritur, summum esse: non quidem intensiùs, sed appetitiuè. Id quod declaratur exemplo matris, quæ quamuis intensius doleret de morte filij sui nam minimè tenere dilecti, quam de morte filij grandioris, non dilecti tanto amoris sensu: appetitiuè tamen magis dolebit de morte huius, in quo maioris estimatiōnis ratio amandi datur: quam de morte illius: ita ut da opinione de alterutrius morte, minimum potius, quam maiorem extinctum velit.

Conuersio igitur illa ad Deum ex toto corde, quam à nobis sacra Scripturæ exigunt, in eo consistit, ut non partim peccata detestemur, partim ad illa afficiamur: neque ut unū peccatum odio habeamus, & alteri adhuc adhareamus: sed omnia detestemur & ab omnibus simpliciter auertamur: idque tam perfecte ut nullum sit malum quod uitatum malimus, quam peccatum. Quod refertur potest illud *Lucæ* 14. Si quis uenit ad me & non odit patrem suum & matrem suam & uxorem, & fratres, & sorores, adhuc autem & animam suā, non potest meus esse discipulus. Probat autem hac ratione, quam D. Thomas attigit *quodlibet* 1. art. 9. Qui contritus est, charitatem habet; sine qua peccati remissio non contingit. Charitatem uero habens, Deum plusquam semetipsum diligit. Unde maui se sibi, ac multo magis cetera perdere, quam Deum. Cum ergo peccans mortaliter, sibi perdat Deum: relinquitur ut contritus male debeat, saltem generatim, quous mala partim quam peccare mortaliter.

Vbi aduerte, quod D. quoque Thomas tangit, non esse ira accipiendam istiusmodi appreciationem, quasi contritio requirit ut Pœnitens actu sibi proponat ob oculos omnia mala peccata: ac illorum comparatione cum peccato facta, paratus sit quoduis illorum aut omnia simul, perpeti potius,

quam peccare. Nec enim ea de re habetur speciale præceptum: nec tale quid est de natura contritionis: cum hæc possit in momento temporis haberi, ut postea docebitur, non item illa comparatio sufficienter fieri, non modo, à peccatore, sed neque ab homine iusto: qui & in eo non attendit satis sua imbecillitate ad resistendum tentationibus; decipi potest præcipitanter dicens, quod D. Petrus: Etsi oportuerit me, mori tecum non te negabo. Et quamuis uiris perfectis, ad se corroborandum & dolorem auendam, uile esse possit aliquas tale comparationes facere exemplo D. Pauli ad *Rom.* 8. cum dixit: Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, &c.] læpe tamen optimum consilium est, eas non facere; ne animus in bono proposito perturbetur, & vacillare incipiat. Neque proponendas esse. Pœnitenti à Confessione ad capiendum experimentum de illius contritione, merito indicat Nauar. in *seq. num.* 21. quia laqueus inde iniiceretur imperfectis, præsertim illis quos ex imbecillitate, facile est claudicare in electione.

Quod igitur contritio hac ex parte videtur requirere, est ut si huiusmodi comparationes Pœnitenti in mentem uenerint, non possit positiuè tentationi cedere, malendo peccare quam incommodum aliquid subire sed eam vincere ita repudiando peccatum quatenus est Dei offensæ, ut nullo modo se eo inquinatum velit; nec admittere quidquam præcepto charitatis contrarium, quo diuina bonitas ita offendantur, ut qui illud admittit, charitate ipsa excidat, effectus eā indignus: iuxta illud *1. Cor.* 10. Qui amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus. Hocque modo accipi debere puto quod Nauar. *ibidem*. quoque attigit: oportere contritum eo esse animo, ut actu uel uirtute malitiam generatim quamlibet pœnam pati, quam peccare, aut peccasse mortiferè. Nam ex ratione D. Thomæ ante proposita satis intelligi potest, id nihil esse aliud, quam oportere contritum eo esse animo, ut generaliter nihil omnino admittere velit, quo Deum ex charitate dilectum offendant, sibi que ipsum perdat. Porro si de hac uictoria aliquo modo diffidat, cohilere debet se à faciendi electione, actumque suæ uoluntatis suspendendo, commendare se humiliter Deo, ac ipsius uoluntati se totam resignare, dicendo: Fiat uoluntas tua, & cetera, quæ habentur in oratione Dominica: maxime illud, Ne nos inducas in tentationem: sed libera nos a malo.

His consentaneum est quod in *sequenti numero* 22. ex D. Bonauentura & Turrec. habet Nauar. peccatorem quidem qui secum statuit, potius peccare mortaliter, quam mori, non esse absolueandum: si tamen circa hoc nihil deliberauerit, etsi dubitet quid faceret, dum se in tali articulo constitutum conspiceret, non esse denegandam absolutionem, dummodo habeat de presenti propositum non peccandi; & nollet offendere Deum occurrente eadem tali occasione.

Relique conditiones detestationis ad contritionem requisitæ.

SECTIO IV.

Quarta conditio detestationis de qua agimus, est, esse *38.* cum spe uenæ consequendæ: sine qua spe, saltem uirtuali, ipsa uenia non contingit ex *cap. Sceleratorum. De pœnitenti. dist. 3. & aperius ex Conc. Trid. sess. 14. cap. 4.* Unde necesse non est, diutius nos in ea confirmanda immorari: sed sufficit monere, quod per eam salutaris detestatio peccatorum, separatur à pernicioso desperantium: qualis fuit Antiochi, & Iudæ proditoris.

Quinta conditio est, procedere uel ex amore Dei parentis optimi, super omnia amandi, tanquam summi nostri boni; uel ex timore eiusdem præ omnibus timendi, tanquam summi Iudicis, qui animam & corpus potest perdere in gehennam *Matth.* 10.

Illud enim perfecta contritio requirit: & istud imperfecta, quæ attritio dicitur: sufficere que potest ad Pœnitentiæ Sacramentum. Quæ doctrina est Concilij Triden. loco citato: ubi dum contritio dicitur perfecta esse charitate, satis signifi-

catur ad eius perfectionem requiri, ut procedat ex motu dilectionis Dei super omnia, quæ est charitatis actus formalis. Et confirmatur quia contritio perfecta reconciliat hominem Deo, etiam sine Sacramento actu suscepto, ut idem concilium ibidem docet. Id quod ipsa nequit efficere, nisi coniuncta dilectioni Dei super omnia, iuxta illud *primæ Ioan. tertio*. Qui non diligit, manet in morte: Atque illud, quod in priori ad *Corinth. 13.* ait D. Paulus, se nihil esse sine charitate. Itemque illud quod remissio peccatorum quam sancta Magdalena lachrymis obtinuit, tribuatur dilectioni: dicente Domino *Luc. 7.* Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. De qua re plura subtiliter disputantur à Scholasticis, in quibus immorari non est nostri instituti. Videri potest Suarez *tomo 4. disput. 4. sect. 2.*

40.

Cum verò in eodem citato capite 4. de imperfecta contritione ad penitentiam Sacramentum sufficiente dicitur, quod vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ concipiatur, satis indicatur, eam requirere antecedentem timorem ex quo procedat. Id quod manifestum est de concepta ex metu gehennæ. Confirmatur verò de concepta ex metu aliarum poenarum: quia ut Suarez tangit in sequenti *disput. 5. sect. 2. in fine*. talis metus non est merè humanus & naturalis, sed diuinus, & supernaturalis: iuxta illud quod Concilium ipsum Tridentinum ait, contritionem ex illo conceptam, donum esse Dei, & Spiritus sancti impulsus. Quamuis igitur poenæ sint temporales, tamen consideratæ ut à Deo infliguntur, & ut nobis indicant ipsius iram, ac quodammodo inchoant diuinum supplicium æternum, nisi emendemur, constituant timorem supernaturalem, qui reuocatur ad timorem gehennæ: sicut expectatio bonorum temporalium à Deo sub aliqua habitudine ad vitam æternam ac supernaturalem prouidentiam Dei, reuocatur ad spem salutis æternæ. Eam autem quæ concipitur ex consideratione turpitudinis peccati, prouenire etiam ex timore supremi iudicii Dei, probatur: quia talis consideratio non est secundum meram rationem naturalem, ut etiam attingit Suarez in eadem *sect. num. 12.* Et patet, quia non sufficeret alioqui ad contritionem de qua agimus utpote supernaturalem; quippe quæ Dei donum est, & Spiritus sancti impulsus *ex eodem Concilio Tridentino*. Debet igitur esse secundum rationem eleuaram ad supernaturalem ordinem, seu debet esse conformata Regulæ diuinitus reuelatæ in ordine ad æternæ salutis consecutionem: ita nimirum, ut peccati turpido consideretur prout repugnat virtutibus nobis diuinitus infusis: ad prosecutionem æternæ salutis; quæ est finis noster supernaturalis: secundum quam repugnantiam impedit eiusdem salutis consecutionem, iuxta illud quod dicitur *Apoc. 21.* In cœlestem Ierusalem non intraturum aliquid coinquinatum.

CAPVT IV.

De modo quo detestatio, quam contritio in sua natura includit, exercenda est in usu Sacramenti penitentiae.

SUMMARIUM.

- 41 Detestatio in usu Sacramenti Penitentiae habenda est necessario de omni peccato mortali, cuius reus est penitens.
- 42 Non item de omni veniali.
- 43 Diversi modi quibus peccata venialia aliter remitti possunt, quam per Sacramenti penitentiae usum.
- 44 Non remittitur peccatum veniale, quamdiu non displicet saltem virtualiter.
- 45 Quando contingat talis displicentia virtualis, & quo modo operetur.
- 46 Vnum peccatum veniale remitti potest sine alio.
- 47 Displicentia de venialibus quando materia Sacramenti constituitur, debet esse actualis: & quæ ratione cum proposito emendationis.
- 48 Contritio habenda est necessario de iis de quibus dubitatur, an sint mortalia.
- 49 Non sufficit ad contritionem detestari peccata sua in genere.
- 50 Non est necesse haberi singulas detestationes de singulis mortali-

bus, sed per vnam de omnibus potest conteri quis, sufficienter ad eorum remissionem.

51 Rationes quibus id probatur.

52 Illa vna detestatio exercenda debet ad omnia mortalia, quorum reus est penitens.

53 Talis potest sufficere ad validitatem Sacramenti Penitentiae.

54 Non refert an antecedit vel comitetur vel sequatur recognitionem peccatorum in particulari.

55 De peccato obliuio sicut confessio facienda est, ita & habenda contritio si recurat in memoriam.

PRO modi propositi declaratione constituemus aliquot propositiones. Prima est: detestationem cum exercetur in usu Sacramenti penitentiae, habendam esse necessariò de omnibus peccatis nostris mortalibus post baptismum commissis, nondum per talem aliquem usum delictis. Probatúr quia Sacramentalis confessio facienda est de omni eiusmodi peccato: *ex Concilio Tridentino, sessio. decimaquarta cap. 5.* Ergo & habenda contritio, ex qua illa pendet tanquam effectus ex propria causa: & ad quam intrus latentem, in proposito usu exterius manifestandam, instituitur tanquam sensibile signum. Adde quod ut per quodcumque peccatum mortale avertitur à Deo, sic cuiuscumque talis, oporteat esse detestationem, per quam conuertamur ad Deum *ex Ezech. 18. & 33.*

Secunda est. In eodem usu non esse necessariò habendam de omnibus venialibus. Hæc patet per illud quod in Concilio Tridentino citat habetur: de venialibus quidem posse fieri Sacramentalem confessionem, non tamen necessariò faciendam esse: quia multa sunt alia remedia, quibus explari possunt. Quænam verò sint ea remedia, Concilium non exprimit. Ex iure autem canonico septem commemorat *Hosliensis in sua summa tit. De Penitentia & remissio. à nobis hic paucis pertringenda.*

Remedia aduersus peccata venialia præter usum Sacramenti Penitentiae.

SECTIO I.

PRIMUM igitur est digna Eucharistia sumptio. Secundam aquæ benedictæ aspersio. Tertium ieiunium, & elemosynæ largitio. Quartum oratio Dominica. Quintum deuotio tunso pectoris. Sextum generalis confessio in Ecclesia facta. Septimum benedictio Episcopalis. Eadem post ipsam proponens Paludanus in 4. *dist. 6. q. 1. art. 2. concl. 4.* de illis refert hunc versum:

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.

In quo per orantem ait indicari, tum orationem Dominicam, tum pectoris tunsonem imitatione Publicani dicentis Deo, Propitius esto mihi peccatori. *[Luc. 18.]* tum orationem factam in Ecclesia consecrata iuxta illud *3. Reg. cap. 4.* Qui orauerit in domo hac, propitiaberis. *[Per tinctum verò, aquam benedictam. Per edentem, Sacrosanctæ Eucharistia, imò omnis Sacramenti dignam susceptionem. Per confesum, tum generalem, tum etiam specialem confessionem peccatorum siue Sacramentalem siue non Sacramentalem. Per dantem porro, facientem elemosynas siue spirituales siue corporales. Per benedictionem demum, tum panem benedictum, per Sacerdotem in die Dominica, tum etiam benedictionem Episcopalem, & benedictionem Virginitum.]*

Ex eo autem, ait idem Palud. hæc potius quam alia bona opera, constitui remedia aduersus peccata venialia, quod plus incitent ad motum liberi arbitrij detestantis peccata: item quod ad poenæ remissionem plus valeant, ex merito & precibus totius Ecclesiae. De modo verò quo talia remedia censeantur debent vim habere venialia remittendi, magna difficultas est. De qua Suarez videri potest *tomo 4. disputat. 12. sect. 2.* in ea enim immorari scholasticis est, non præsentis instituti.

Cui sufficit monuisse, nunquam remitti peccatum veniale, quamdiu ipsum vel actu, vel virtute placet: quia manente causa, manet effectus: immò quamdiu non displicet, saltem virtualiter etiam si dicta remedia usurpentur: ut indicatur est à D. Thom. in 3. *part. quest. 87. artic. 3. ad 1.* dum ait ea ipsa remedia causare peccatorum venialium remissionem, in

quan-

quantum inclinant animum ad actum poenitentiae; siue ad peccati detestationem explicitam, vel implicitam virtualem; ut eo quod aliqui fatendum esset; vna simpliciter sumptione aquae benedictae obtineri omnium venialium remissionem, etiam eorum quorum complacentia haberetur, si forte memoria occurreret. Virtuale verò detestationem seu displicentiam posse sufficere D. ipse Thom. in *praced. art. 1.* probat ex eo, quod peccatum veniale non fit auersio à Deo; ideoque non requirit de se, sicut mortale formalem ad Deum conuersionem vt deleatur.

Ceterum contingit talis displicentia virtualis ex eodem Diuo Thom. in *eodem art. 1.* cum aliquis sic affectu fertur in Deum, & res diuinas: vt quidquid sibi in memoriam occurreret, quod ab eo motu ipsum retardaret, displiceret ei, ac doleret se illud aliquo modo commississe. Hinc si quis ita ferretur Deum diligat, vt reuera displiceret ei omnia peccata sua venialia, si memoria occurreret, omnia quoque illa quoad culpam deleri concedendum est. Si autem non ita feruenter diligit, dicendum est illa solum deleri quorum habet displicentiam: ea quibus contrarius est actus charitatis quem exerceat. Vt si qui ex amore Dei proponit obedire in omnibus suo Superiori, censetur habere virtualiter displicentiam de omnibus suis inobediendis venialibus: non autem de distractionibus in oratione, aut de aliis similiter disparatis, quae non retardant ab affectu obediendi propter Deum: ac proinde ipsas quidem inobedientias, non tamen ceteras veniales culpas deleri per talem charitatis actum, cum quo manere possunt, sicut & cum habitu charitatis, tanquam ei non repugnant. Debet verò cum eadem displicentia adesse propositum saltem virtuale, cauendi futura venialia: non quidem omnia collectiue, vt debet de mortalibus: quia id impossibile est, sine speciali Dei privilegio: sed vitandi singula in particulari (quod possibile est, alioquin non essent peccata) si velit omnium remissionem obtinere. Quod si aliquorum tantum velit obtinere, debet propositum habere illa ipsa emendandi seu vitandi ea in posterum.

Vbi aduerte vnum peccatum veniale posse remitti sine alio, non autem vnum mortale sine alio (prout Diuus Thom. docet ex *instituto 3. part. q. 86. art. 3.*) ideoque non esse necessariò habendam omnium venialium displicentiam, & propositum ea vitandi de cetero; sicut habenda est omnium mortalium, ad remissionem, vel vnus eorum. Cuius discriminis ratio est, quia diuina gratia, quae in peccati remissione confertur, vt peccator ex displicente, efficiatur placens Deo: nullo omnino peccatum mortale, quod illius priuatio est, secum paratur. Eam verò cum peccato veniali esse, nihil obstat: vt satis indicauit discipulus Christi dilectus: in *quibus in 1. sua epistola cap. 1.* Si dixerimus quoniam peccatum non habemus nos ipsos seducimus & veritas in nobis non est.]

Aduerte etiam quod ante dictum est, virtualem contritionem sufficere ad remissionem venialium: non esse ita accipiendum, vt si post factam diligentem conscientie dissolutionem, alia non occurrant, aliquis assumat ea pro materia in sacramentali confessione: vt, inquam, contentus esse debeat tali contritione. Nam ad Sacramentum poenitentiae requiritur formalis seu actualis contritio (qualem peccatori imponi dum poenitere iubetur, bene probat Suarez *tom. 4. disputat. 9. sect. 1.*) sicut & formalis confessio, quae consistit recogitatione & accusatione actuali peccatorum suorum: ita vt contritione actuali non habita, censetur Poenitentiae Sacramento materia deesse. Quod pro praxi annotatum ab Alphap. à Vualdo in *Cand. aureo cap. De contritione num. 9.* & à Iacobo à Graphijs *lib. 1. decis. aurear. cap. 16. num. 4.* Suarez in *sequent. disput. 20. sect. 6.* bene confirmat ex eo quod Conc. Trident. in *cit. sess. 14. de poenitentiae Sacramento & partibus ipsius, simpliciter & absolute loquatur: & contritionis motum ad illud requiri satis indicet in c. 4. per illa verba [fuit autem quouis tempore ad impetrandam veniam peccatorum, hic contritionis motus necessarius.]*

Aduerte denique peccatum quidem esse non conteri nec emendationem proponere de omnibus venialibus, quae per sacramentalem confessionem clauibus Ecclesiae subiiciuntur, non esse tamen mortale, quia integritas contritionis de venialibus, non est (sicut nec integritas confessionis de iisdem) de necessitate huius Sacramenti: quod etiam notat Suarez *loco*

cit. num. 7. Et probatur: quia ipsum potest fortiri effectum suum diuinae gratiae, sine illa integritate; quandoquidem peccatum veniale etiam si placeat, non est obex diuinae gratiae in animam inducendae, nec remissionis aliorum peccatorum. Vnde sicut non obesset Sacramento, nullo modo suppositum clauibus, ita nec de se oberit, non suppositum sufficienter.

Tertia propositio est: De peccato de quo dubitatur, num sit mortale an veniale poenitendum esse tanquam de mortali: aut saltem cum conditione si est, aut quatenus est mortale. Hanc habet Nauarr. in *Enchir. cap. 1. num. 26.* Et probat per illud D. Augustini relatum in *cap. Si quis autem. De poenitent. dist. 2.* Tene certum, dimitte incertum. Quod quidem in re coniuncta cum salute aeterna, qualis est poenitentia de peccatis, nemo negabit locum maximè habere, si in quaquam alia habere debeat,

De detestatione peccatorum mortalium requisita ad eorum remissionem.

SECTIO II.

Quarta propositio est, Ad peccatorum mortalium remissionem non sufficere contritionem, qua quis in genere duntaxat sua peccata detestetur, confitens se esse peccatorem: aut etiam qua de peccatorum duntaxat generibus aut speciebus, detestationes eliciat: confitens v.g. ac dolens se furem esse, se blasphemum esse, se periurum esse: & ita de reliquis peccatis secundum suum genus aut speciem. Confirmatur haec propositio eo, quod contritio seu conuersio ad Deum esse debeat ex toto corde *1. solis 2.* qualis non est dolentis solum in genere se peccatorem esse, aut vniuersaliter se furem esse, aut blasphemum, aut periurum, & ita de reliquis: cum adhuc dolere possit, & restet dolendum de ipsis peccatis in particulari: vt de tot furis, aut de tot blasphemis, aut de tot periuris. Deinde peccator per vnum quodque suum peccatum, conuersus ad creaturam, auertitur à Deo. Ergo contritio per quam conuertitur ad Deum ex toto corde, debet esse de omni peccato, quo auersus est à Deo; ideoque ad eam non sufficit detestatio peccatorum in genere sed requiritur detestatio singulorum in particulari.

Est autem controuersia, An poenitenti vna contritio sufficere possit de omnibus, ac singulis peccatis commissis, tam quae memoriae occurrunt, quam quae non occurrunt: similis ei qua quis conuersus ad cumulum sordium, abhorret ab omnibus illis; tam ijs quae incurrunt, quam ijs quae non incurrunt in ipsius aspectum: an verò necessarium sit singulas de singulis peccatis mortalibus haberi detestationes. Nam vt videre est apud Nauarr. in *Enchir. cap. 1. n. 25* multi senserunt istud esse necessarium: alij verò prius illud sufficere, quibus ipse assentitur *tum ibidem tum in sequent. num. 40. & in cap. 22. num. 3.* Assentiantur etiam Franc. à Victoria *num. 116. de Sacramento.* Caietanus in *summula verbo Contritio, & tom. 1. opus tract. 4. q. 2. & Sotus in 4. dist. 17. q. 2. art. 3. col. penult. & recentiores communiter.*

Idque merito, quia contritio necessaria ad peccatorum remissionem haberi potest momento temporis ex probabiliori Theologorum sententia: quam propugnat Suarez *tom. 4. disp. 4. sect. 5.* & sufficienter probatur per illud *Ezech. 33.* Impietas impij non nocebit ei in quacumque die conuersus fuerit ab impietate sua. Nam ibi dies sumitur pro momento temporis: sicut & cum ante immediate dicitur: Iustitia iusti non liberabit eum, in quacumque die peccauerit. Si enim momento temporis per peccatum homo exiit à Dei gratia; multo magis momento temporis per conuersionem ad Deum restituetur eidem gratiae; cum diuinae clemetiae ea sit natura, vt magis ad ignoscendum, quam ad condemnandum sit prona. *cap. Quia diuinitatis. De poenitent. dist. 1.* At singulae detestationes de singulis peccatis commissis haberi non possunt in momento temporis: quia requirunt singulorum peccatorum cognitionem: ac talis cognitio, diligens conscientiae examen; ad quod non sufficit momentum temporis. Deinde, vt Nauarr. re etè argumentatur in *cit. num. 25.* si ad peccatorum remissionem necessatio concipiendae essent de singulis peccatis mortalibus singulae poenitendae, contingeret casus in quo quis adhuc viuens priuaretur potestate consequendi vitam aeternam, cōtra textum ex-

pressum in cap. 1. de Pœnitent. distinct. 7. & in cap. Ponderet. distinct. 50. Denique ut argumentatur Sotus loco cit. col. antepenult. impossibile pene est, vt cum ingens fuerit peccatorum numerus, & maxime cum pleraque eorum contingerint in rebus lætis, singulos de singulis concipere dolores interitios. Ad eo vt merito dicendum sit cum Franc. à Viët. in citato num. 116 quod sicut in confessione, dicendo millies Peccaui fornicatione, vnicus talis confitendi actus terminatur ad singulas illius numeri fornicationes: ita vnus actus interior quo pœnitenti displicent egedem mille fornicationes, terminatur ad vnamquamque earum: & Pœnitens ipse censetur de omnibus & singulis eorumdem conteri.

52. Quinta propositio, qua ex precedenti sumitur, est: Ad remissionem peccatorum mortalium sufficere vnã contritionem, quæ ad omnia quorã Pœnitens reus est, extendat se in particulari, id est, qua Pœnitens omnem mortalem suam culpam detestetur, seruatis conditionibus perfectæ contritionis in præced. cap. expositis. Ad huius confirmationem præter antedicta, afferri possunt exempla D. Pauli euntis Damascum, & latronis in cruce pendens, qui tam breui tempore conuersi sunt ad Deum, vt illud non fuerit sufficiens ad retiocanda distinctè in memoriam omnia sua peccata. Quod similiter sentiendum est de ijs qui iuxta antedicta, conuertuntur aut conuerti possunt in momento. Accedit etiã quod talis contritio, etiam si perficiatur simplici actu voluntatis, sit vera detestatio omnium peccatorum: adeoque pœnitentia quæ peccatori præcipitur: præsertim cura in singulari pœnitentia, non autem in plurali, pœnitentia, præcipiatur de omnibus peccatis Atque ita omnes Theologos tenere ait Suarez in cit. a. disput. 4. sect. 6. num. 2.

Si quis opponat contritioni respondere confessionem tanquam signum externum quo manifestatur: ideoque sicut vnus actus confessionis sufficere nõ potest ad omnium peccatorum mortalium remissionem: ita nec posse vnũ actũ contritionis quantumcumque is ad omnia se extendat. Respondendum est cum Caiet. in cit. quest. 2. confessionem fieri homini tanquam Iudici qui non nisi de cognitis iudicare potest; atque peccata quæ non fuerint ei distinctè exposita, manere ei incognita. Contritione autem cor offerri Deo, qui non pensat quantum & quot, sed ex quanto offeratur: iuxta illud quod de Magdalena Luc. 7. dicitur. Remittitur ei peccata multa, quia dilexit multum: non autem quia displicuerunt ei multa. Sufficere ergo potest vnus contritionis actus sicut vnus satisfactoris, aut vnus absolutiois.

De detestatione peccatorum requisita ad validitatem Sacramenti Pœnitentia.

SECTIO. III.

53. Sexta propositio est vnũ etiam actum antedictum detestationis de omnibus peccatis commissis, posse ad confessionem validam sufficere. Probat, quia vnus talis actus sufficere potest ne confessio censetur mera narratio, aut esse sine interiori dolore. Quem item posse sufficientem esse ad percipiendam Sacramentalem absolutionem, patet ex eo quod sufficiens esse possit ad peccatorum remissionem iuxta proximè præcedentem propositionem. Quare ad validitatem Sacramenti pœnitentia non sunt necessario exercendi totus actus detestationis, quot sunt peccata, de quibus tanquam reus illorum, Pœnitens confitetur: etiam si negandum non est, eos valde vitales esse. Si quis dicat necessarios esse ad compensandam iniuriam Deo illatam: vt nimirum homo sui ipsius iudex constitutus, ac peccatorum suorum vindex, illam singulis contritionibus vindicet, quam singulis peccatis intulit. Respondendum est, eam compensationem posse perinde fieri vna contritione ac multis: vt argumento est, quod vnus dolor intensus de omnibus peccatis, sit maior compensatio quam multi remissi habitus de singulis: vt patet ex D. Paulo & D. Magdalena, nonnullisque alijs, qui quamuis non potuerint in momento in quo conuersi sunt, omnia sua peccata sigillatim considerare ad concipiendas de singulis singulas detestationes: vnã tamen de omnibus conceperunt tam intensã, vt eis valuerit non modo ad culpã remissionem, & pœnarum æternarum eis debitã mutationem in temporales: sed etiam ad harum omnium relaxationem: id quod aliquor glossis citatis expressit Na-

uar. in Enchir. cap. 1. num. 43. Et ad confirmationem facit illud Luc. 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum] vbi nomen peccati extendi ad dictas temporales penas, non est alienum à sacre Scripturæ vsu. Nam iis significandis vsurpatur 2. Machab. sub finem. cap. 12. cum dicitur Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt à peccatis soluantur.] Per peccata enim eo loco, communiter intelliguntur pœnã quibus defuncti cruciantur in purgatorio, quæ temporales sunt.

Cæterum perinde est, siue ante reuocata sigillatim in memoriam peccata, siue post, siue etiam inter reuocandum concipiatur illa vna detestatio, extendens se ad omnia mortalia à pœnitente perpetrata: prout idem Nauar. in præced. num. 25. expressit iniquis, non est necesse, vt Pœnitens recogitans, confitensue sua peccata, de vnoquoque mortifero speciale & singularem pœnitentiam concipiat: sed satis est, vt concipiat generalem eiusmodi pœnitentiam, quæ virtute se extendat ad omnia mortifera, siue id faciat ab initio cum incipit reuocare in memoriam confitenda; siue inter reuocandum, siue alio quouis tempore, vel temporis momento.] Cuius doctrinæ ratio est, quod iuxta antedicta, ille qui omnia sua peccata detestatur propter Deum, habeat formalem & ad Sacramentum sufficientem contritionem, etiam si de illis non cogitet distinctè, seu ad nullum particulare descendat, nec in hoc vello singulariter sistat: intentionem suam ad omnia indefinite extendens: quod perinde facere potest nondum recogitatis, ac iam recogitatis in particulari ipsis peccatis. Ad quod faciunt quæ disputat Suarez tom. 4. disput. 4. sect. 6. a. num. 9. quem vide si lubet.

Eidem autem doctrinæ congruenter dici potest, illum qui ex contritione, quam ante de suis peccatis cõcepit, conseruato firmo proposito non peccandi de cætero, excitatur ad faciendum conscientia suæ debitum examen; eoque vt par est factò, confitetur idoneum esse abique noua aliqua speciali contritione ad obtinendam Sacramentalem absolutionem: cum in tali confessione, vt in suo effectu, perficeret illa præcedens generalis contritio de se sufficiens, vt ponimus. Id Sotus in cit. col. penult. indicauit, iniquis Pœnitentium vsũ non esse, nisi in principio habere contritionem generalem, quæ sufficit ad gratiam; & deinde peccata inuestigare ad confitendum: aut omnia sua peccata in mentem reuocare ante vllum detestationis actum, orationibusque rememoratis vnã detestationem applicare. Quanquam tamen negandum non est quin vt idem monet in fine præced. columnæ consultum sit speciale adhuc de singulis peccatis detestationes concipere.

Septima propositio est, si peccatum mortale penitus oblitum & per antedictam contritionem, etiam in vsu Sacramenti pœnitentia remissum in memoriam redeat; de eo esse denuo conterendum, sicut & est confitendum. Hanc Medina in tract. 1. de pœnit. quest. 3. versu Ex dictis, probat: quia necessarium est de peccatis penitere, sicut & confiteri; non solum ad finem consequendi eorum remissionem; sed etiam ad impletionem præcepti, de quo antea dictum est in cap. 2. Ad quam impletionem non sufficit sola virtualis detestatio peccati: vt patet ex dictis in præced. cap. 1. num. 3. & à D. Thoma traditum Suarez tom. 4. disput. 9. sect. 2. plenius confirmat. Eiusmodi est autem detestatio illa quæ de obliuio peccato commissio habetur, dum quis cætera quæ memoria occurrunt ita detestatur actũ, vt similiter detestaretur illud si occurreret. Vnde tenendum est quod ex eodem D. Th. habet Iacobus à Graphijs in lib. 1. decis. aur. cap. 5. num. 23. cum peccata obliuio recurrunt in memoriam, debere hominem de illis conteri, sicut de alijs, perinde ac pauper, qui quod non sit soluendo excusatur à solutione; cum venerit ad pinguiorem fortunam tenetur soluere quod debet.

CAPVT V.

De modo exercendi propositum emendationis, quod contritio in sua natura includit cum antedicta detestatione.

SVMMARIVM.

56. Ad tale propositum non requiritur, vt quis persuadeat sibi se non amplius

- amplius peccaturum mortaliter.
- 57 Defectus temporis & inculpabilis consideratio, excusans non habentem propositum actuale.
- 58 Itemque articulus mortis.
- 59 Quae peccata eiusmodi propositum respiciat.
- 60 Quomodo respiciat venialia.
- 61 Quas occasiones peccandi non respiciat.
- 62 Quas respiciat.
- 63 Documenta diiudicandi utrum occasio aliqua peccandi sit proxima.
- 64 Peccatum est mortaliter, manere in occasione proxima peccandi mortaliter.
- 65 Propositum emendationis in usu Sacramenti Penitentiae, debet habere coniunctum propositum constituendi & satisfaciendi.
- 66 Rationes quibus id probatur.
- 67 Non est necessarium tale propositum coniunctum, actuale esse.

Quæ ad talem modum pertinent complectemur aliquot documentis.

Primum est ex *Navar. in Enchir. cap. 1. num. 13.* Non esse necessarium ad contritionem, tale propositum ita exerceri, ut Penitens credat, se amplius non peccaturum mortifere. Ratio est quia id sciret quamdam superbiam. Satis ergo est ut nolit amplius peccare statuatque id cum Dei auxilio servare.

Casus in quibus sufficere potest tale propositum esse virtuale.

SECTIO I.

57. **S**ecundum est: id ipsum propositum actuale esse debere quidem, iuxta probabiliorem sententiam antea confirmatam in *cap. 1. nu. 9.* nihilominus sententiam de proposito virtuali, quod ipsum sufficiat ad contritionem, admittendam esse (quod notat *Navar. in sequen. num. 15.*) in casu in quo temporis defectus, vel aliqua inculpabilis inconsideratio Penitentis, causa fuit ne is haberet actuale propositum. Exemplum est cum quis præ nimio dolore de peccatis suis præteritis, non aduertit animum ad vitam futuram: ut Davidi contigit videtur: quando quidem ex *2. Regum. cap. 12.* ipso dicente. Peccavi Domino: statim subdidit Nathan Propheta: Dominus quoque transtulit peccatum tuum. Ratio autem patet: quia talis casus est impossibilitatis, cum omne actuale propositum prærequirit actualem considerationem iuxta illud tritum. Nihil volitum nisi cognitum.

58. Adde quod attigit *Suarez tom. 4. disput. 4. sect. 3. num. 4.* eandem quoque sententiam admittendam esse, cum homo penitentiam agit constitutus in articulo mortis: quia quando vita in futurum est mortaliter desperata, nihil est cur talis actus necessarius esse censetur. Ad quod facit consuetudo, nam si hominem damnatum ad mortem exhortemur ad penitentiam, non sumus adeo solliciti de illius vita in futurum, sed de detestatione præteritorum peccatorum: quia licet aliquantulum vitæ ei super sit, mortaliter, tamen id quasi nihil reputatur: atque pauculo eo tempore perseverando in dolore & detestatione præteritæ vitæ, satis pro eodem tam brevi, diuinorum mandatorum observantia proponi censetur. Adde adhuc tanquam corollarium, id quod idem author postea habet in *sequen. disput. 20. sect. 4. num. 34.* Si quis bona fide vere detestetur peccatum de quo confitetur; nec tamē ad formale propositum cauendi in futurum aduertat, sed illud omittat: idque sine culpa, eo quod talis inadvertentia sit excusabilis, tunc ad validitatem Sacramenti Penitentiae posse sufficere propositum virtuale, in detestatione inclusum: quia quantumcumque propositum actuale sic desit: non deest tamen dolor excludens voluntatem peccandi; qui adiunctam habens spem veniæ, sufficit ad Sacramentum iuxta Concil. Trident. *sess. 14. cap. 4.*

De eodem proposito, respectu peccatorum.

SECTIO II.

59. **T**ertium est, prædictum propositum respicere omnia & singula peccata mortalia; præterita, ne in eis delectetur Penitens: tum præsentia, ne ea committat: tum etiam futura, ut ea cuiet. Non respicere autem venialia nisi de consilio; cum non impediatur reconciliatione hominis cum

Deo: ut pote quæ simul cum charitate in homine ipso esse possunt.

Si tamen de ijs quoque velit quis confiteri, debet pariter conteri ut bene docet *Suarez in sequen. sect. 6.* & manifestum est: quia confessio non est sacramentalis, nisi ut signum externum contritionis, quæ cum peccatorum detestatione habet adiunctum propositum similia cauendi in futurum; neque cenferi quis potest vere & efficaciter peccata sua detestari, quin habeat virtualiter tale propositum; ac procuret actuale habere, si aduertat se non habere.

Attamen quia venialia, quæ nobis contingunt ex surreptione, vix longo tempore à nobis vitari possunt sine specialis Dei privilegio, non possumus habere propositum omnino absolutum illa cauendi; unde sufficit ut penitens proponat se diligentiam omnem adhibiturum ad illa vitanda vel minuenda quantum humano modo poterit; quod etiam habet *Suarez disput. 4. sect. 3. num. 5.* Ex quo in prius citata *sect. 6.* adhuc adde: quando confessio est de solis venialibus peccatis, non esse de eiusdem substantia, ut contritio, siue quoad detestationem, siue quoad propositum emendationis, efficax sit & absoluta de illis omnibus; quia cum peccata venialia non sint materia necessaria Sacramenti Penitentiae; vniūque possit sine alio remitti: sicut ad validitatem confessionis non est necessarium eam integram esse de omnibus venialibus; ita nec necessarium est dolorosam esse vniuersali contritione de iisdem omnibus; etiam si ille qui sic confitetur, tanquam agens desperat, venialiter peccet. Immo & mortaliter: si quidem haberet in eo facilem intentionem supponendi absolutioni Sacramentali indebitam materiam: non secus ac ille qui pro hostia triticea, hordeaceam de industria proponeret Sacerdoti consecrandam.

De eodem item proposito, respectu occasionum peccandi.

SECTIO III.

60. **Q**uartum est, id ipsum propositum respicere quoque occasiones, & quasi semina peccatorum: tum ne penitens illis viatur, tum ne eas præbeat aliis. Quod tamen nõ est intelligendum de occasionibus peccandi venialiter; quia si propositum nunquam peccandi venialiter necessarium non est, multo minus est vitandi occasiones peccandi venialiter: nec item de occasionibus remotis peccandi mortaliter si hæc sint res in se licitæ, ut mercatura, militia, & cæteræ artes vel officia, quæ potest quis sine peccato exercere. Quoniam cum nihil fere sit in hoc mundo, quin possit esse occasio peccati, oporteret nos de eo exiisse: prout ait *apostolus in priori ad Corinth. cap. 5.*

61. Intelligendum est ergo de occasionibus propinquis peccandi mortaliter: adeo ut homo teneatur propositum habere vitandi omnem eam occasionem quæ sine peccato mortali nunquam, aut raro se vitare credit, ut credere merito debet, si iam expertus est aliquoties eam esse fragilitatem suam ut statim succumbat data istiusmodi occasione: siue ipsa sit in se peccatum, ut officium scenerandi, munus lenonis, & similia: siue sit in se indifferens, ut conuersari cum aliqua persona vendendo vel emendo vel laborando: aut sit etiam alioqui bona, ut audire alicuius certæ personæ confessionem.

Ratio vero necessitatis extendendi propositum emendationis ad occasiones eius generis, sumitur ex eo, quod talem aliquam oblatam non vitare, peccatum sit mortale iuxta illud Ecclesiasticus 3. Qui amat periculum peribit in illo. De ea autem & à semetipso vitanda, & non danda aliis præclare & ad praxim vtilissime *Navar. in Enchir. cap. 3. num. 5. lit. B. & deinceps; ad finem fere vsque capituli & in cap. 14. num. 31. lit. A. & deinceps, item ad finem vsque cap. qui legendus est, aduertendo interea quod Suarez monet in *seq. disp. 32. sect. 2. num. 4.* vix posse certam regulam ea de re tradi: sed rotam pendere maximè ex prudentia Confessarij, qui ad diffiniendum de ea his documentis iuuari poterit.*

62. Primum est, expendendum esse animum Penitentis: qui quamdiu credit, aut probabiliter dubitat se non vitatum aliquo occasione, quin mortaliter peccet, teneatur habere firmum propositum illam vitandi: alioqui enim tanquam amans periculum, peribit in illo.

Secun-

Secundum est, si necessarium sit habere propositum vitandi quodcumque peccatum mortale, multo magis esse vitandi occasionem peccati mortalis, quæ adhuc & ipsa mortale peccatum fuerit.

Tertium, ut aliquid, quod non est de se peccatum censetur proxima occasio peccati, respectu alius peccati, requiritur ut ipsum tale sit quod frequenter inducat homines illius conditionis ad peccatum: vel certe ut constet experimento, habere talem effectum in tali homine. Ratio est: quia nequit assignari aliud, in quo consistat eiusmodi, ut sic dicam proximitas. De qua adverte, posse perinde iudicari, ac de proximo periculo lapsus funambuli iudicatur ex eo, quod ipse sit de genere hominum debilibus pedibus, aut aliter ineptorum ad illud exercitium: vel ex eo, quod tale quid attentans, labi cum graui læsione corporis ordinariè soleat.

Quartum est, adhuc requiritur, ut talis occasio sit voluntaria, seu libere assumpta: non autem oblata inuito, & quantum potest repugnanti. Nam si voluntaria non sit, sed potius quædam moralis impotentia resistendi, nec etiam voluntarium erit illud quod ex ea sequetur: & per consequens nec peccatum: cum nullum peccatum sit nisi voluntarium 15. *quasi. r. in initio.* Qualiter autem procedere debeat Confessorius cum eo qui deficit in tali proposito, iam traditum est in *precedenti lib. 2. cap. 8.*

64. Quod vero Caietanus in *summula verbo periculum* significat captare talem occasionem; esse ex suo genere veniale peccatum cuiusdam incaute; admitti potest cum occasio fuerit remota, quia tunc procedit illud ratio: nimirum quod occasione presente, adhuc in libertatis arbitrio restet, mortaliter peccare. Quando vero occasio peccati mortalis fuerit antedicto modo proxima; tenendum est cum Nauarr. & alijs quorum meminit Henriquez in *summa Theolog. pract. lib. 4. cap. 24. §. 4. lit. B.* Pœnitentes quamuis cum aliquo dolore confiteantur omnia sua peccata, non esse absolubendos, si in aliqua proxima occasione mortaliter peccandi perseverent, tanquam ij qui maneat in statu peccati mortalis, per huius virtuales affectionem; tanquam amorem periculi, in quo peribunt.

De adiungendo proposito confitendi, & satisfaciendi proposito emendationis in usu Sacramenti Pœnitentiæ.

SECTIO IV.

65. **S**perest monendum: quod etsi contritio secundum se spectata, contenta sit proposito de quo dictum est hætenus: nihilominus in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ requirere specialiter, ut sit cum proposito debite confitendi & satisfaciendi; hoc enim patet per illud quod in Concil. Trident. *sess. 6. cap. 14.* statuitur: Christiani hominis pœnitentiam post lapsum, requirere non modo cessationem à peccatis, & eorum detestationem: verum etiam eorumdem Sacramentalem confessionem, saltem in voto, & suo tempore faciendam, ac Sacerdotalem absolutionem, itemque satisfactionem per ieiunia, elemosinas, orationes, & alia pia spiritalis vitæ exercitia. Adde illud, quod in sequenti *sess. 14. cap. 4.* statuitur; etsi aliquando contritionem charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliari priusquam Sacramentum pœnitentiæ actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem, ipsi contritioni sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.]

66. **V**nde sequitur, quia contritio votum Sacramenti includit hoc nomine, quod in lege Evangelica requiratur, ut pœnitens detestetur peccata sua cum proposito suscipiendi Pœnitentiæ Sacramentum, quod pro fidelibus, quoties post Baptismum in peccatum labuntur, Deo reconciliandis institutum est à Christo, *ex eadem sess. 14. cap. 1. & Can. 1.* Sequitur, inquam, contritionem debere esse cum proposito confitendi Sacerdoti sufficientem iurisdictionem habenti (quod vocant *propositum suscipiendi peccata sua Ecclesia clauibus*) & pro illis satisfaciendi; quandoquidem actus ipsi confessionis & satisfactionis, contritionem in animo latentem, tanquam effectus suam causam (sunt enim actus per eam imperati à voluntate informata habitu virtutis Pœnitentiæ) reddunt sensibilem, atque adeo Sacramentalem, seu qualem oportet esse Sacra-

menti materiam: quæ non nisi sensibilis esse potest ex communi doctrina de Sacramentis. Quocirca cum ipsa contritio, ijdem actus, ad integritatem Sacramenti pœnitentiæ, debent concurrere ex Dei institutione, ut in *tit. sess. 14. cap. 3.* definitur, vnde patet perfectam contritionem in lege Evangelica requirere, ut ipsa sit cum proposito confitendi & satisfaciendi debito tempore.

Quod quidem confirmatur adhuc ex discrimine, quod cernitur inter pœnitentiam ad baptismum necessariam, & eam quæ ad Sacramentum pœnitentiæ requiritur. De quo *Nauarr. in Enchir. cap. 1. num. 38.* Nam ut deducitur ex Concil. Trident. in *preced. ca. 2.* Deus se nobis offert ut pater in Baptismo; & ideo ad hunc sufficit displicentia vitæ præteritæ cum proposito novæ: in Sacramento vero Pœnitentiæ ob ingratitude nostram, amissamque innocentiam & gratiam in Baptismo concessam, offert se tanquam Iudex, exigens non tantum detestationem vitæ præteritæ & propositum novæ: sed etiam propositum se subiciendi clauibus Ecclesiæ, seu confitendi ac castigandi, puniendique peccata commissa: quod Concilium ibidem admonet à Patribus indicatum esse, cum pœnitentiam dixerunt esse laboriosum quemdam baptismum.

Quod autem Maior & Caietanus referente *Nauarr. in præced. num. 15.* & cum eis uterque Sotus Dominicus in *4. disput. 17. qu. 2. art. 1. in fine*; Petrus vero in *lectione 17. De pœnitentiæ sub fine*, dicunt sufficere ad perfectam contritionem ut eiusmodi propositum sit virtuale (quale censetur includi in proposito abstinenti in futurum ab omni peccato mortali. *Nauarr. ipse non admittit nisi simpliciter sed vult tantum habere locum, quando defectus temporis vel aliqua inculpabilis inconsideratio Pœnitentiæ, fuit causa quominus haberet actuale propositum. Cuius sententia ut tutior probanda est, & pœnitentibus confulenda; non tamen ut simpliciter necessaria: quia ut ipsemet ad cap. *Eccumunc De pœnitentiæ. Distinct. prima num. 1.* notat quamuis Concil. Trident. *sess. 14. cap. 4.* ad iustificationem requiratur contritione votum Sacramenti, tamen quia non requirit expresse votum actuale, sed generaliter votum, intelligi potest in genere, actuale aut virtuale sufficere.*

CAPVT VI.

De defectibus contritionis qui reddunt Pœnitentiæ Sacramentum inualidum.

SUMMARIUM.

- 68 Datur aliqua contritio sufficiens ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ, etiamsi defectum aliquem perfectæ contritionis patiatur.
- 69 Conditiones perfectæ contritionis quarum defectu cognoscitur, quando illa inualidum reddat pœnitentiæ Sacramentum.
- 70 Defectus voluntarij in contritione, reddit Sacramentum Pœnitentiæ inualidum.
- 71 Quæ contritio imperfecta sufficere possit ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ ex Concil. Trident.
- 72 Non sufficere ad eam, quod pœnitens de peccato doleat propter infamiam & alia mala, quæ per illud sibi insulsi; non autem quia Deum offendit.
- 73 Talem tamen dolorem vitalem esse.
- 74 Attritio cum Sacramento sufficiens ad gratiam iustificantem, debet fundari in fide Christi.
- 75 Non debet de necessitate esse cum detestatione peccati, tanquam detestandi super omne detestabile.
- 76 Debet esse cum spe veniæ, saltem virtuali.
- 77 Item cum proposito firmo emendationis.
- 78 Rationes quibus id probatur.
- 79 Debet esse cum proposito, saltem virtuali, confitendi & satisfaciendi.

Non modo perfectam contritionem, qualem ex omnibus conditionibus ad eam necessarijs describit *Nauarr. in Enchir. initio primi cap.* sed etiam aliquam imperfectam, seu quæ defectum aliquem talium conditionum patiatur, sufficere posse ad Sacramentum Pœnitentiæ habetur ex Concil. Trident. *sess. 14. cap. 4.* Vbi præter contritionem charitate perfectam, quæ homo potest reconciliari Deo sine Pœnitentiæ Sacramento re ipsa suscipere: non tamen sine illius votualiam ponit imperfectam, quæ quâvis sine Sacramento Pœnitentiæ

per se ad iustificationem perducere peccatorem nequeat: tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ imperandam disponit: que sunt ipsius Concilij verba. Iam ut intelligatur quænam sit talis imperfecta contritio: scire oportet ex quarum conditionum perfecta contritionis defectu, censetur Sacramenti pœnitentiæ materia deficere, sufficienter ad reddendum ipsum invalidum. Cuius rei gratia notandum est, primò omni contritioni, siue perfecta siue imperfecta ad idem Sacramentum sufficienti, convenire, ut sit dolor & detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cætero. Hæc enim est definitio, quam initio cit. c. 4. Concilium Trid. tradidit illius contritionis, quam facit primam Sacramenti Pœnitentiæ materialem partem, atque adeo necessariam ad illius validitatem sicutalia substantialia.

Norandum est secundò, omni contritioni imperfectæ, tam sufficienti ad eiusdem Sacramenti validitatem, quam nõ sufficienti, convenire, quod nec perfecta sit charitate, nec per se possit peccator perducere ad iustificationem: in hoc enim generaliter distinguitur à contritione perfecta, ut patet ex ante memoratis verbis Concilij Trid.

Quam sint illi defectus contritionis, per quos Pœnitentiæ Sacramentum redditur invalidum.

SECTIO I.

69. **N**otandum est tertio de varietate conditionum imperfectarum indicari ex varietate conditionum perfectæ contritionis, per quarum defectum sunt imperfectæ. Cuiusmodi conditiones, ut videtur apud Navarr. & ex antecedenti satis patet, sunt primò, ut sit detestatio voluntaria peccati, secundò, ut sit de peccato ipso quatenus est offensa Dei, tertio, ut sit summa, id est, quia peccator detestetur peccatum suum super omne detestabile, quarto, ut sit cum spe, scilicet in virtuali veniæ à Deo obtinendæ, quindò, ut peccandi voluntatem excludat, sitque cum proposito saltem virtuali, vitandi de cætero peccati: imprimis autem mortalia, servandique præcepta omnia, & peculiariter de confessione Sacramentali suo tempore faciendæ, & de satisfactione. Ex harum igitur singulis, distingui possunt constituti per earum defectum, contritiones imperfectæ. Quæ metaphoricè ex eo attritione dicitur, quod per illas cor hominis induratum peccato, non pertinet mollescat depulso ipso peccato, ac per veram contritionem: sicut nec lapis per attritionem, perinde ac per contritionem, sic in minimas partes redigitur, ut tangenti cedat, sed tantum in partes maiores dividitur. De vnaquaque autem videndum est illud quod proposuimus considerandum: num scilicet ex suo defectu ita sit imperfecta, ut invalidum reddat pœnitentiæ Sacramentum, tanquam non sufficiens ad peccatorum remissionem; non obstante quod re ipsa fiat confessio, & absolutio detur.

70. Atque de contritione imperfecta ex defectu primæ conditionis, cum ad instar illius quæ reperitur in damnatis ea coacta sit, & extorta: certum est, ne quidem cum Sacramento sufficere ad peccatorum remissionem: & per consequens neque ad ipsius Sacramenti validitatem. Ad confirmationem sufficit autoritas Concilij Trid. sess. 14. c. 4. ubi dicitur, quod Ecclesia nunquam docuerit vel senserit Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu percipientium, gratiam conferre: & hæreticos qui tale quid scriptores Catholicos tradidisse calumniantur; falsò etiam docere contritionem (intellige quamcumque preparantem ad gratiam iustificantem iuxta Can. 5. eiusd. sess.) extortam esse & coactam, non liberam & voluntariam.]

De ea contritione imperfecta, cum qua ex Concilio Tridentino Sacramentum Pœnitentiæ potest esse validum.

SECTIO II.

71. **D**ea quæ imperfecta est ex defectu secundæ conditionis: nimirum quod non concipiatur expressè de peccato sub ea ratione, quæ est Dei offensa, habetur ex Concilio Trid. in citato cap. 4. eam si concipiatur ex consideratione turpitudinis peccatorum, aut gehennæ, aut pœnarum metu (quod explicuimus in præcedent. num. 40.) præparare ad gratiam iustificantem obtinendam, dummodo voluntatem

peccandi excludat, & sit cum spe veniæ, id est, ut Navarr. interpretatur in Enchir. cap. 1. num. 11. dummodo non ea mente respectu malorum quæ proveniunt ex peccato sic pœnitent quis, ut si illa non intervenirent ipse non pœnitent, in d. peccare pergeret; quod quidè esset, ne implicite quidem aut virtute, propter Deum offensum, de peccato suo pœnitent: e. j. & per consequens, non eo modo pœnitent, quo requiritur ad obtinendam peccatorum remissionem, convertendo se ad Dominum iuxta illud Esai 45. Convertimini ad me, & salvi eritis.] & cap. 51. Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas & recedat ad Dominum.]

72. Vnde intelligitur rejciendam esse sententiam cuius in eodem num. 11. meminit Navarrus, dicentium ad condonationem peccati per Sacramentum Pœnitentiæ, sufficere attritionem qua Pœnitens dolet de peccato, non propter Deum: seu, non quia Deum offendit: sed propter infamiam aut alia mala quæ sibi intulit peccando. Nempe quia dilapidavit suam substantiam: ex nobili aliquo statu excidit: effectus est infamis: vires & pulchritudinem corporis perdidit; multatus est grandi pecunia: aut damnatus est ad trimesis: aut afficiendus est extremo supplicio. Accedit etiam quod talis attritio, ac dolor de peccatis magis fundetur in amore sui, quam Dei, & ex mortuo purè humano oritur; cum attritio sufficiens cum Sacramento ad iustificationem, aliquid amplius requirat, tanquam Dei donum & impulsus Spiritus sancti ex Concilio Trid. sess. 14. cap. 4. sitque ordinis supernaturalis eo modo quo expositum est antea in cap. 3. sub finem.

73. Quanquam negandum non est quod attingit Navarr. ibidem & sequens num. 41. talem attritionem tanquam pœnitentiæ terrore plenam, si voluntatem peccandi excludat, & sit cum spe veniæ (sine quibus conditionibus infructuosam esse patet ex Felice præfide qui disputante D. Paulo Ab. 24. de iudicio futuro, valde perterritus est, sed inde non evasit melior) bonam esse & vititer peccatorem eâ concuti: quia iuvat ad retinendam cordis humani superbiam, & refrænuandum peccandi affectum, excitandamque mentem ad Dei & iustitiæ divinæ memoriam: vnde anima disponitur ad excipiendum ac sequendum Spiritus sancti impulsus, de quo mentio est in Concilio Trid. loco citato: atque adeo ad agendam talem pœnitentiæ, quæ saltem cum Sacramento sufficiat recuperationi divinæ gratiæ; etiam si de se ad eam non sufficiat: ita ut comparetur setæ in cap. Sicut seta, de pœnit. dist. 6. secunda: quia, ut rectè S. Ortu ait in 4. dist. 14. quæst. 2. art. quinto col. 4. sicut seta quamvis non sit accommodata ad connectenda frusta cortij; est tamen ad inducendum filum quo connectuntur; sic timor servilis quamvis per se non sufficiat ad conglutinandum inter nos & Deum amicitiam, servit tamen multum charitati in animam introducendæ, quæ talis conglutinatio perficitur. Ad quod facit illud Ecclesiastici cap. 1. Timor Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est non poterit iustificari.

74. Dubitaret fortè aliquis, An prædictam attritionem quæ diximus cum Sacramento sufficere ad gratiam iustificantem obtinendam, necessarium sit fundari in fide Christi. Nam pro parte negante facit, quod dolor, quem quis de peccatis concipit, quia sunt contra rectam rationem, videatur posse sufficere ad reconciliationem ipsius cum Deo sicut consensus in aliquo, quod est contra rationem rectam, sufficit ad perdendum divinam gratiam. Sed tenendum est contrarium: quia nulla attritio quæ non fundatur in Christi fide explicita vel implicita potest sufficienter disponere ad gratiam iustificantem ut patet ex Concilio Trid. sess. 6. cap. 6. Et confirmatur per illud ad Hebr. 11. Accedentem ad Deum credere oportet quia est, & inquitentibus se remunerator sit.] Itemque illud ibidem, Impossibile est sine fide placere Deo.] Ratio autem opposita nihil efficit: quia multo plus requiritur ad resurgendum ex peccato, quam ad ruendum in peccatum. Nam ad hoc sola vis liberarbitrij sufficere potest, non autem ad illud: quia talis ruina provenit ex defectu in agendo, cuius homo est ex se satis capax: surrectio vero ei opposita, pendet ex conatu; ad quem homo non est ex se sufficiens: sed requirit excitantem & adiuvan-

tem Dei gratiam, cui liberâ suâ voluntate assentiatur & cooperetur: vt in *titata sect. 6. cap. 5.* expressè traditur. Quia in re immorari non est huius instituti. Tantum monendum est, fidem Christi, qua istiusmodi attritionem fundari debere diximus, tunc esse explicitam, cum iuxta idem Concil. Trident. in *tit. cap. 6.* credimus à Deo iustificari impium per gratiam eius, per redemptionem quæ est in Christo Iesu. Quæ scilicet proposuit, vt *habetur ad Rom. tertio*, propitiatorum per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, &c.] Implicitam vero tunc ceteri, cum est alius obiecti cognitio, ex qua per consequentiam deduci potest antedicta res explicita: cuiusmodi cognitio est, si quis credat non posse peccatum sibi aliter remitti quam per beneplacitum Dei, & eâ ratione quam ipse constituerit: ex tali enim cognitione rectè deduci potest, à Deo iustificari impium, per gratiam, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu. Hæc n. a. serrè ex illo colligitur; factâ confirmataque hac sumptione. Sed Dei voluntas est vt hominibus remittantur peccata per Christi merita: prout scilicet in *sequen. cap. 7.* declaratur à Concilio Tridentino.

De aliis contritionibus imperfectis, quibus sit sententiam.

SECTIO III.

75. **D**E attritione seu contritione imperfecta ex defectu tertie conditionis: qualis est eorum quos pœnitet peccasse, ob id principaliter quod peccatum est offensâ Dei: & qui statuunt amplius non peccare sed non concipiunt peccatum, super omnia detestabilia dei estandum, neque reputant ipsum vitandum esse super omne vitabile. Nauar. in *Enchir. c. 1. n. 37.* aduersus Caietanum (quem etiam) reprehendit Sotus in *4. dist. 18. q. 3. art. 3. col. 9.*) probat eam ad peccatorum remissionem sufficere (quod intellige de iuris factem rigore) cum absolute Sacramentali; suscepta ab eo qui Sacerdoti confitens credit sine crassa ignorantia, se dolorem sufficientem habere, neque effectum Sacramentali, id est gratiæ, obicem ponere. Fundam. entum illius est, quod sacra literæ (vt pluribus locis allatis ostendit) à peccatoribus expressè exigant tantum vt agant pœnitentiam, non autem vt peccatum suum concipiant tanquam quid maxime omnium vitabile & detestabile: neque interpretatione ad tale quid, siue Concilia siue Patres, siue communis fidelium vsus, eadem loca extendere notentur. Quare nec nos debemus extendere; maxime cum id coniunctum habeat periculum perturbationis conscientiarum ob difficultatem quam contingeret experiri in vincendo naturalem inclinationem; qua solemus maiori de locis. ensu tangi de plerisque in commodis temporalibus, quam de nostris peccatis. Quamquam non ideo negandum est, quin opus sit, vt peccator animi proposito, malit quodcumque aliud malum, etiam mortem, quam peccatum.

76. De attritione quæ constituitur ex defectu quartæ conditionis, id est, ex eo, quod non fit cum spe, saltem virtuali, veniæ obtinendæ à Deo, dubium non est quin cum Sacramento ad iustificationem peccatorum vt remissionem non sufficiat: quia est pœnitentia contaminata peccato diffidentia; similis ei quam Iudas habuit, disponens non ad salutem sed ad perditionem, a. *Steler. atior. De pœnit. distim. 3.* Deinde quæ ex Conc. Trid. *sess. 6. c. 6.* præparatio necessaria ad iustificationem peccatoris, constituitur: sicut fides, ita & spes qua peccator erigatur fidens Deum sibi propter Christum propitiatum fore.

77. De attritione vero quæ ex defectu quintæ conditionis constituitur, & est (prout post Caiet. eam describit Nauarr. in *præced. num. 36.*) eorum quos pœnitent mortaliter peccasse, vellentque non peccare, sed non omnino statuunt à peccatis abstinere: dicendum est, neque simul cum Sacramentali absolute gratiam obtinendam sufficere iuxta *cap. Quod quidam De pœnit. & remiss. arque regulam illam iuris in 6. non datur venia, nisi correcto.* Vnde vt notatum est à Caiet. in *verbo Confessionis iteratio*, peccatum facile committit, tum pœnitens qui cum ea petit vel accipit absolute gratiam tum Confessarius qui illam imperit. Quam sententiam sequens Sotus loco cit. rationem addit nominis, quo prædictum propositum

non peccandi, velleitas appellatur: ne mpe quod ipsum tanquam solum modo conditionatū & infirmum, ac quasi claudicans, propriè exprimat per verbum vellem. Notandum vero est diligenter in hac re pro praxi, quod idem Sotus monet in *præced. distim. 17. quæst. 2. art. 5. sub initium*, contritionem & attritionem ad hoc Sacramentum sufficientem convenire debere, non solum in hoc, quod utraque sit detestatio peccati super omne detestabile; sed etiam quod sit cum absolute proposito numquam peccandi in futurum pro re vlla mundi: quoniam alias actus ille detestationis, ne quidem cum Sacramento suffi. eret ad gratiam diuinam & peccatorum remissionem obtinendam.

Pro quo facti memoratum cap. Quod quidam De pœnitentis & remiss. ubi statuitur non esse veram pœnitentiam eorum, quamvis confiteri velint de criminibus à se perpetratis, asserunt tamen se ab eis abstinere non posse. Facitem quod conuersio peccatoris ad Deum, vt ab illo veniam peccatorum misericorditer consequamur, debet esse ex toto corde & iohelis 2. qualis non est, si quis non sit firmus, sed aliquo modo claudicat in proposito non peccandi de cætero. Accedit quod neque apud homines iudicetur vera pœnitentia illius, qui de iniuria illata veniam petit absque firmo proposito emendationis. Nec enim vir uxorem adulteram pro verè pœnitente habet, quam diu videt eam adhuc affici ad adulterum suum, nec dum firmiter proponere ab illius confusione abstinere. Quare nec apud Deum vera esse iudicabitur pœnitentia peccatoris, qui nondum apud se firmiter proposuit illud desere: per quod, vt *Scriptura loquitur*, fornicatur à Deo suo; neque ea talis esse, per quam ille censeri possit Deum ex toto corde querere ad ipsum inueniendum: seu ad ipsum offensum sibi reconciliandum: quandoquidem ipsemet Deus ait *apud Ierem. cap. 2. 9.* Queritis me & inuenietis, cum quæ fueritis me in toto corde vestro.]

De attritione denique; quam defectus vltimæ conditionis constituit potest, patet idem sentiendum esse, ac de proxime præcedenti; cum constet in lege Evangelicâ de confessione & satisfactione proposita esse præcepta obligantia peccatores sub moralitate vt non habere propositum confitendi & satisfaciendi suo tempore, sit non habere propositum vitandi omne mortale peccatum, adeoque care re conditione ad habendam Sacramentalem absolute gratiam necessaria iuxta antedicta.

LIBER SECVNDVS, AC OPERIS TOTIVS SEXTVS, DE SACRAMENTALI CONFESIONE.

PRÆFATIO.

NON agitur hic de confessione fidei, qua fit coram tyrano: de qua Mat. 10. *Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* & ad Rom. 10. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.*] Neque de confessione laudis seu

recognitionis diuinarum perfectionum, & gratiarum actione; frequenter significata in Psalmis Davidis, per verba *Confitemini, Confitebor, & Confiteantur;* atque Matth. 11. cum Christus ait, *Confiteor tibi Pater Domine cæli & terre,*] sed agitur de confessione fraudis, hoc est, de recognitione propriorum peccatorum, non tamen omni: quia non ea quæ fit iudici in foro externo: vt illa quam Iosue exegit ab Achan dicens: *Confiteor, atque in dica mihi quid feceris; ne abscondas.*] Iosue 7. Nec item de interiori qua fit soli Deo; dum nos aut generatim agnoscimus peccatores; aut nostras conscientias discubentes, diuersorum peccatorum coram eo reos nos esse ammaduertimus. Nec demique de exteriori, qua vis Deo, sic & homini locum Dei tenenti fit quidem; sed generaliter, vt fieri solet in introitu Missæ, vel immediate ante su